

Powiat Gniezno

tu powstała Polska

**Raport z realizacji
Strategii rozwoju
turystyki dla Powiatu
Gnieźnieńskiego z ujęciem
produktów turystycznych
na lata 2008 - 2020**

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

XLVII Sesja Rady Powiatu Gnieźnieńskiego
30 listopada 2017 roku

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

*opracowanie: Wydział Kultury, Sportu, Turystyki i Promocji
październik, 2017 r.*

WSTĘP

Rada Powiatu Gnieźnieńskiego uchwałą nr XV/156/2008 z dnia 21 lutego 2008 roku przyjęła strategię rozwoju turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 – 2020. Po kilku latach jej obowiązywania, w związku z dużymi zmianami w obszarze turystyki, pojawiającymi się nowymi wyzwaniami oraz trendami nastąpiła potrzeba zmiany zapisów strategii z uwagi na jej wysoki stopień dezaktualizacji. Ponadto w dniu 26 listopada 2013 roku została przyjęta uchwała nr XLIII/292/2013 Rady Powiatu Gnieźnieńskiego w sprawie: przyjęcia Wieloletniego Strategicznego Programu Operacyjnego Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2014-2020. Turystyce, w tym szczególnie kulturowej, został poświęcony jeden z trzech celów strategicznych pn. „Powiat Gniezno znany jako kolebka państwa polskiego”. W związku z tym uspołnienie zapisów w obu dokumentach stało się wysoce uzasadnione. Strategia rozwoju turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 – 2020 została zatem zmieniona uchwałą nr LIV/369/ 2014 Rady Powiatu Gnieźnieńskiego z dnia 23 października 2014 r.

W § 2 niniejszej uchwały ustalono, że strategia podlegać będzie monitorowaniu przez Radę Powiatu Gnieźnieńskiego. Raport z realizacji strategii ma być przedstawiany w latach: 2010, 2013, 2017 i 2020. W dniu 28 października 2010 roku podczas LVII Sesji Rady Powiatu Gnieźnieńskiego został przedstawiony pierwszy z w/w raportów za lata 2008 – 2010. Drugi raport z realizacji strategii turystyki został przedstawiony w dniu 29 października 2013 roku podczas XLII Sesji Rady Powiatu Gnieźnieńskiego. Niniejszy raport jest zatem trzecim dokumentem analizującym dotychczasowy poziom realizacji tej sektorowej strategii.

Strategia rozwoju turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 – 2020 (zwana dalej strategią rozwoju turystyki) odnosi się do sfer życia wszystkich podmiotów, instytucji i urzędów zlokalizowanych na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego działających w dziedzinie turystyki. Oznacza to zatem, że skuteczność realizacji zapisów strategii rozwoju turystyki zależy od podejmowanych działań w tym obszarze przez wszystkie podmioty zlokalizowane na terenie powiatu.

Przyjęta w 2008 roku przez Radę Powiatu strategia rozwoju turystyki zawierała 27 produktów, które w zaktualizowanej postaci (od 2014 roku) zostały skompilowane do ilości 12 produktów. Zanalizowano działania zrealizowane od początku istnienia strategii, jak również poddano pod rozwagę dalszą wizję/realizację dotychczasowych produktów. Wszystko to odbywało się pod nadzorem Zespołu Konsultacyjnego ds. aktualizacji niniejszej strategii powołanego przez Starostę Gnieźnieńskiego w roku 2014, w którego skład weszli specjaliści z zakresu turystyki z terenu powiatu.

W dokumencie wyznaczono dla powiatu gnieźnieńskiego najbardziej charakterystyczne grupy produktowe (główne obszary, dla których przygotowano propozycje oddzielnych produktów turystycznych, dostosowanych do ściśle określonych oczekiwań):

- Na Szlaku Piastowskim
- Turystyka pielgrzymkowa i religijna - poznawcza
- Aktywny wypoczynek

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Na bazie ww. grup produktowych oraz na podstawie oceny zmian w zakresie popytu, zmian potencjału obszaru oraz weryfikacji już podjętych działań wyselekcjonowano 12 produktów przebudowując ich strukturę. Te ostatecznie przyjęte jako propozycje strategii, przypisano do poszczególnych grup produktowych:

I. Grupa Produktowa: Na Szlaku Piastowskim

Gniezno – Kolebka państwa na Szlaku Piastowskim (A)
Na wyspie władców (C)
Królewskie Miasto Gniezno (B)
Koronacja Bolesława Chrobrego (A)
Rowerem wzdłuż Szlaku Piastowskiego (A)
Wiejska zagroda na Szlaku Piastowskim (C)

II. Grupa Produktowa: Turystyka religijna

Od świętego Wojciecha do Maryi i Józefa (C)
Święty i jego pielgrzym: Śladami Wojciecha i Ottona III (B)
Droga Świętego Jakuba: Od Gniezna do Composteli (C)
Pola Lednickie: Stąd nasz ród i nasza wiara (pakiet) (A)

III. Grupa Produktowa: Aktywny wypoczynek

Rowerem, kolejką wąskotorową do Gniezna (B)
Cztery Pory Roku w Skorzęcinie (B)

Ze względu na fakt, że nie jest możliwe wdrażanie wszystkich produktów jednocześnie (*względy promocyjne, brak potrzebnej infrastruktury, stopień zaangażowania interesariuszy, dostępne środki itp.*), zdecydowano priorytetowo potraktować te produkty, które można oferować w oparciu o istniejącą infrastrukturę i zaawansowany stopień współpracy przynajmniej części interesariuszy. W konsekwencji opisane wyżej produkty przypisano do trzech kategorii priorytetowych: A, B i C.

O pomyślności realizacji strategii decyduje w największym stopniu wola współpracy wielu podmiotów, determinacja poszczególnych samorządów w zakresie rzeczywistej realizacji założonych celów, jak również skuteczność pozyskania dodatkowych środków finansowych.

Niniejszy raport został podzielony na pięć części.

W części I przedstawiono turystykę Powiatu Gnieźnieńskiego na tle całego regionu. Zostały wskazane różnego rodzaju czynniki warunkujące atrakcyjność turystyczną powiatu, wskazano w jaki sposób produkty turystyczne powiatu wpisują się w główne kierunki rozwoju turystyki w Wielkopolsce, a także w jakim stopniu na tle regionu jest finansowana turystyka zarówno w budżetach gmin, jak i Powiatu Gnieźnieńskiego.

W II części opracowania zostały opisane główne obszary działań promocyjnych powiatu, z rozróżnieniem na te o charakterze wizerunkowym oraz na pozostałe działania promocyjne.

Analiza ruchu turystycznego na podstawie danych zgromadzonych w Powiatowym Centrum Informacji Turystycznej od 2013 roku do końca III kwartału 2017 roku została ujęta w III części niniejszego raportu.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

W IV, najbardziej obszernej części raportu zostały scharakteryzowane trzy grupy produktowe ujęte w strategii rozwoju turystyki, tj. (1) Na Szlaku Piastowskim; (2) Turystyka pielgrzymkowa i religijna - poznawcza oraz (3) Aktywny wypoczynek.

I wreszcie w części V raportu znalazło się podsumowanie całego dokumentu – zostały zdefiniowane wnioski końcowe będące wynikiem analizy materiału zebranego w niniejszym opracowaniu.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

CZĘŚĆ I: TYRYSTYKA POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO NA TLE REGIONU

1. Atrakcyjność turystyczna Powiatu Gnieźnieńskiego

Interesujące dane na temat atrakcyjności turystycznej i wielkości ruchu turystycznego w poszczególnych powiatach Wielkopolski zostały ujęte w „Diagnozie turystyki w województwie wielkopolskim”, która to została sformułowana w pierwszym etapie prac na strategią turystyki dla Województwa Wielkopolskiego. Strategię na zlecenie samorządu województwa wielkopolskiego przygotowało konsorcjum czterech uczelni wyższych w Poznaniu: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, Uniwersytet Ekonomiczny oraz Uniwersytet Przyrodniczy. Dokument został przyjęty uchwałą Nr XVIII/481/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w dniu 25 kwietnia 2016 r.

Na podstawie zgromadzonych danych w diagnozie wskazano kilka obszarów w regionie, które są wyróżniające się pod względem wielkości ruchu turystycznego. Powiat gnieźnieński (*jako jeden z pięciu powiatów, oprócz konińskiego, międzychodzkiego, leszczyńskiego i wolsztyńskiego*) został uznany za obszar charakteryzujący się jednym z najwyższych wskaźników liczby osób korzystających z noclegów oraz dużą intensywnością ruchu turystycznego mierzoną wskaźnikiem wg Charvata¹ (116). Jeśli chodzi o gminy, to dużą intensywnością ruchu turystycznego mierzoną wskaźnikiem wg Schneidera² (212) oraz wg Charvata (595) charakteryzuje się gmina Witkowo (*również jako jedna z pięciu gmin, oprócz Ślesina, Włoszakowic, Powidza i Sierakowa*). Oczywiście, największą liczbą osób korzystających z noclegów może pochwalić się miasto Poznań.

Wskazane w „Diagnozie turystyki dla Województwa Wielkopolskiego” obszary, wyróżniające się w województwie wielkopolskim pod względem ruchu turystycznego, uplasowały się powyżej średniej krajowej, choć nie są to powiaty i gminy o największej intensywności ruchu turystycznego w kraju.

W zakresie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność usługową związaną z żywnością, powiat gnieźnieński również uplasował się w ścisłej czołówce w województwie. Ponad 40% tego typu podmiotów jest zarejestrowanych na terenie Poznania i powiatu poznańskiego. Na tle całego województwa wyróżniają się: powiat gnieźnieński (4,4%), ostrowski (3,7%) i pilski (3,7%), a w dalszej kolejności miasto Kalisz (2,8%) oraz powiat koniński (2,6%).

¹ Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wg Charvata, mierzy liczbę osobonoclegów, czyli udzielonych noclegów na stu mieszkańców. Ten wskaźnik określa zatem nie tylko liczbę turystów, ale uwzględnia również długość ich pobytu. Nie bierze się tutaj pod uwagę odwiedzających jednodniowych.

² Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wg Schneidera określa liczbę gości na stu mieszkańców badanego obszaru. Gościem jest zarówno turysta, jak i odwiedzający jednodniowy, co jest problematyczne w kwestii uzyskania danych. Nie ma w statystyce publicznej badań określających odwiedzających jednodniowych. W związku z tym szereg badaczy przyjmuje uproszczenie i w liczniku uwzględniają tylko turystów, czyli tych gości, którzy przynajmniej jedną noc spędzają na badanym obszarze.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Korzystnie powiat gnieźnieński wypadł również na tle regionu pod względem powiązań komunikacyjnych, zarówno jeśli chodzi o połączenia poprzez drogę ekspresową, drogi krajowe, ale także poprzez sieć dróg powiatowych - po powiecie poznańskim, powiat gnieźnieński ma najdłuższą sieć dróg powiatowych (choć pod względem gęstości wypada nieco gorzej). Bardzo wysoko w rankingu kształtuje się również długość dróg gminnych na terenie powiatu. Gęstość dróg publicznych jest to ważny współczynnik, gdyż warunkuje dostępność komunikacyjną do poszczególnych atrakcji turystycznych.

Bardzo korzystnie na tle regionu lokuje się powiat gnieźnieński w obszarze obiektów muzealnych. Według podziału na pięć subregionów (kaliski, koniński, leszczyński, pilski i poznański) największa liczba zwiedzających przypada na subregion poznański (w tym szczególnie na miasto Poznań) oraz subregion koniński (w tym szczególnie na powiat gnieźnieński). Warto nadmienić, że w analizowanym okresie, którego dotyczy niniejszy raport powstały kolejne obiekty muzealne (nie ujęte w powyższej diagnozie), które dodatkowo wpływają na atrakcyjność turystyczną Powiatu Gnieźnieńskiego. Oprócz Parowozowi Gniezno (*szerzej na ten temat w pkt. 3.2.2*) na mapie powiatu pojawiły się dwa nowe obiekty muzealne – Muzeum Techniki i Machin Wojennych (przy ul. Spichrzowej 4a w Gnieźnie) oraz Muzeum Zabytków Kultury Technicznej (w dawnych koszarach, przy ul. Wrzesińskiej 49b/4 w Gnieźnie).

Gniezno, obok Poznania i Kalisza, jest również głównym ośrodkiem sztuki teatralnej w regionie.

Reasumując – cyt. za „Diagnoza turystyki w województwie wielkopolskim, Załącznik do Strategii rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim do 2020 roku”, ppkt 2.3.11, str. 118 – „ (...) *na terenie województwa wielkopolskiego, atrakcyjnego zarówno pod względem walorów środowiska przyrodniczego jak i unikalnych walorów kulturowych, wskazać można kilka wyróżniających pod względem potencjału recepcyjnego oraz usługowego jednostek terytorialnych. Wyróżniającymi się na skali województwa obszarami recepcyjnymi są większe ośrodki miejskie (byłe miasta wojewódzkie): Kalisz, Leszno, Konin oraz Piła. W kategorii powiatów szczególne miejsce zajmuje powiat gnieźnieński, dysponujący szerokim wachlarzem usług kulturowych oraz medycznych, a także rozbudowaną bazą noclegową i gastronomiczną nie tylko na terenie miasta Gniezna, ale przede wszystkim na terenach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, pełniących funkcję wypoczynkową (Skorzęcin, Lednica). (...)*”

2. Pozycja Powiatu Gnieźnieńskiego na tle kierunków rozwojowych turystyki w Wielkopolsce

W w/w „Diagnozie turystyki w województwie wielkopolskim” dokonano identyfikacji czterech markowych produktów turystycznych dla Wielkopolski, którymi są:

- Szlak Piastowski – produkt turystyki kulturowej, oparty przede wszystkim o walory historyczne Poznania, Ostrowa Lednickiego i Gniezna,
- Wielką Pętlę Wielkopolski – produkt turystyki aktywnej, o charakterze specjalistycznym (turystyka wodna),
- Poznań jako centrum turystyki kulturowej z obiektami i imprezami turystyki kulturowej,
- turystyka biznesowa w Wielkopolsce z Poznaniem jako centrum turystyki biznesowej.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Ponadto wyróżniono produkty regionalne, do których zaliczają się:

- turystyka kolejowa w Wielkopolsce z Parowozownią Wolsztyn – produkt turystyki kulturowej - specjalistycznej,
- Wielkopolski System Szlaków Rowerowych wraz ze szlakami rowerowymi R1 i R9 - produkty turystyki aktywnej,
- turystyka kulturowa (szlaki turystyki kulturowej oraz turystyka religijna i pątnicza w Wielkopolsce)
- turystyka wiejska i na obszarach cennych przyrodniczo.

Zidentyfikowano również następujące produkty uzupełniające:

- turystyka przemysłowa i poprzemysłowa - Kłodawska Podziemna Trasa Turystyczna w Kopalni Soli "KŁODAWA",
- turystyka kulturowa w oparciu o ofertę wielkopolskich miast i obszarów cennych kulturowo (obiekty zabytkowe, cykliczne imprezy kulturalne),
- turystyka aktywna w Wielkopolsce (kajakowa, piesza, rowerowa, konna),
- turystyka w oparciu o imprezy i wydarzenia sportowe na terenie Wielkopolski o randze krajowej i międzynarodowej,
- turystyka tranzytowa.

Ostatecznie w „Strategii rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim do 2020 roku”, na bazie analiz i wniosków diagnostycznych, określono wizję i misję dalszego rozwoju tego sektora oraz wskazano cztery obszary priorytetowe, które będą decydować o sukcesie dalszego rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim: (1) produkty turystyczne, (2) kapitał ludzki, (3) nowe technologie, (4) infrastruktura. Przyjęte obszary priorytetowe pozwoliły na określenie dla każdego z nich konkretnych celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków interwencji (kierunków działań).

Istotne znaczenie dla powiatu gnieźnieńskiego niesie cel strategiczny I.2 pn. Rozwój turystyki kulturowej, a szczególnie cel operacyjny I.2.1 pn. Rozwój szlaków turystyki kulturowej, w szczególności Szlaku Piastowskiego. Na szczególną uwagę zasługują niektóre z zaplanowanych działań, tj.:

- Kontynuacja i wzmacnianie działań na rzecz uporządkowania i restytucji Szlaku Piastowskiego jako wiodącego szlaku turystyki kulturowej w Wielkopolsce.
- Odpowiednie oznakowanie turystyczne szlaków kulturowych i obiektów na szlakach.
- Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury wokół obiektów położonych na szlakach (m.in. tablice informacyjne, elementy małej architektury).
- Lobbing na rzecz zwiększania dostępności obiektów znajdujących się na szlakach
- Podnoszenie poziomu wiedzy i informacji o historii oraz wartości kulturowej obiektów znajdujących się na szlakach, np. poprzez: uaktualnianie informacji uwzględniających obecny stan badań naukowych, aktualizację stron internetowych zarządzanych przez Wielkopolską Organizację Turystyczną, dążenie do zamieszczania aktualnych informacji na ogólnopolskich i zagranicznych stronach internetowych dotyczących turystyki kulturowej w Wielkopolsce, sukcesywne wydawanie materiałów promocyjnych, również w językach obcych.

Pewne istotne dla turystyki powiatu gnieźnieńskiego zapisy zostały również ujęte w celu operacyjnym I.2.3 pn. Propagowanie rozwoju turystyki kulturowej, w tym szczególnie działanie nr 5 dt. działania na rzecz renowacji i wykorzystania dla turystyki linii wąskotorowych oraz niewykorzystanych linii

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

szerokotorowych, drezyn oraz wolsztyńskich parowozów. Kierunki działań ujęte w dokumencie strategicznym powiatu wpisują się także w cel strategiczny I.4 pn. Rozwój turystyki aktywnej.

Jak zatem wynika z powyższego, Szlak Piastowski jest obecnie jednym z najważniejszych produktów turystycznych regionu, a powiat gnieźnieński stanowi centrum szlaku i jest liderem wszelkich działań mających na celu przebudowę, skoordynowanie i komercjalizację szlaku. Powstały w roku 2016 Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolski” jest głównym partnerem samorządu województwa wielkopolskiego dla realizacji działań w ramach celu operacyjnego I.2.1.

3. Nakłady Powiatu Gnieźnieńskiego na turystykę

W roku 2013 skończyła się perspektywa finansowa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Aktualnie od 2014 jest realizowana kolejna perspektywa unijna, która obejmuje lata do roku 2020. Powiat Gnieźnieński może się pochwalić wysoką skutecznością w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych na turystykę w okresie 2007 – 2013. W aktualnej unijnej perspektywie finansowej nie ma żadnych środków dedykowanych turystyce czy promocji regionu. Jedynym obszarem wsparcia jest dziedzictwo kulturowe. Wynika z tego, że środki na realizację zadań z obszaru turystyki będą w zdecydowanej większości musiały pochodzić z własnego budżetu, tj. z budżetu powiatu.

W przytoczonej powyżej „Diagnozie turystyki w województwie wielkopolskim” zostały zanalizowane wydatki na turystykę z budżetów samorządów terytorialnych w latach 2007-2013. W przypadku nakładów na turystykę z budżetów gmin, powiat gnieźnieński zajął 4. miejsce w regionie, za powiatem poznańskim, miastem Konin i powiatem konińskim. Jeśli zaś chodzi o budżety na turystykę w ramach starostw powiatowych, Powiat Gnieźnieński zajął 2. miejsce w regionie, za powiatem kościańskim. Na wysokie lokaty powiatu w zakresie zarówno budżetów gminnych, jak i budżetu powiatu miały wpływ przede wszystkim projekty unijne, których beneficjentami byli Powiat Gnieźnieński, Gmina Witkowo i Miasto Gniezno.

Poniżej – zamieszczono tabele z wydatkami jst na turystykę (źródło: „Diagnoza turystyki w województwie wielkopolskim”, ppkt 2.4.3):

Wydatki wielkopolskich gmin łącznie z miastami na prawach powiatu na turystykę (pozycja 630) w latach 2007-2013 w układzie NTS 4.

Jednostka terytorialna	Razem zł
POLSKA	2 737 647 903,43
WIELKOPOLSKIE	228 533 296,18
Powiat jarociński	9 826 002,89
Powiat kaliski	1 312 702,29
Powiat kępiński	20 110,04
Powiat krotoszyński	81 864,99
Powiat ostrowski	9 113 978,55

*Raport z realizacji Strategii rozwoju turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego
z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 - 2020*

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Powiat ostrzeszowski	59 196,28
Powiat pleszewski	2 773 445,65
Powiat m. Kalisz	1 378 536,13
Powiat gnieźnieński	12 922 363,37
Powiat kolski	1 565 973,60
Powiat koniński	18 360 966,12
Powiat słupecki	2 842 651,69
Powiat turecki	1 845 902,04
Powiat wrzesiński	344 684,44
Powiat m. Konin	22 284 642,76
Powiat gostyński	1 411 621,86
Powiat grodziski	71 812,34
Powiat kościański	10 418 501,10
Powiat leszczyński	4 040 787,99
Powiat międzychodzki	9 429 766,71
Powiat nowotomyski	1 545 649,09
Powiat rawicki	1 172 851,02
Powiat wolsztyński	4 288 372,11
Powiat m. Leszno	3 605 099,41
Powiat chodzieski	7 676 035,12
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	8 255 062,83
Powiat pilski	6 657 683,56
Powiat wągrowiecki	3 794 746,47
Powiat złotowski	1 950 846,01
Powiat obornicki	329 500,35
Powiat poznański	67 566 466,15
Powiat szamotulski	825 367,21
Powiat średzki	1 317 182,28
Powiat śremski	463 861,30
Powiat m. Poznań	8 979 062,43

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS [dostęp: 30.09.2014]

Wydatki wielkopolskich starostw powiatowych na turystykę (pozycja 630) w latach 2007-2013 w układzie NTS 4.

Jednostka terytorialna	Razem zł
POLSKA	163 840 772,69
WIELKOPOLSKIE	11 129 362,13
Powiat jarociński	1 212 409,60
Powiat kaliski	67 836,58

Raport z realizacji Strategii rozwoju turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego
z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 - 2020

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Powiat kępiński	2 693,27
Powiat krotoszyński	42 635,13
Powiat ostrowski	165 362,00
Powiat ostrzeszowski	3 308,94
Powiat pleszewski	90 580,61
Powiat gnieźnieński	2 439 843,75
Powiat koniński	502 046,37
Powiat słupecki	13 500,00
Powiat wrzesiński	60 000,00
Powiat gostyński	62 562,89
Powiat grodziski	54 751,62
Powiat kościański	3 735 027,03
Powiat leszczyński	79 287,62
Powiat międzychodzki	42 449,65
Powiat nowotomyski	597 372,80
Powiat rawicki	56 291,23
Powiat wolsztyński	542 659,12
Powiat chodzieski	9 433,87
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	78 592,07
Powiat pilski	134 640,30
Powiat wągrowiecki	149 028,53
Powiat obornicki	99 467,53
Powiat poznański	567 378,35
Powiat szamotulski	219 197,18
Powiat średzki	38 562,89
Powiat śremski	62 443,20

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS [dostęp: 30.09.2014]

CZĘŚĆ II: GŁÓWNE OBSZARY DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH POWIATU

1. Działania o charakterze wizerunkowym

Powiat Gnieźnieński od lat ma ściśle skonkretyzowaną wizję promocyjną. Najważniejszą cechą wyróżniającą go na tle regionu i kraju są początki państwa polskiego. W Wieloletnim Strategicznym Programie Operacyjnym Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2014 – 2020 jeden z trzech głównych celów strategicznych jest poświęcony temu zagadnieniu (tj. cel strategiczny nr III – Powiat Gniezno znany jako kolebka Państwa Polskiego). W Strategii Rozwoju Turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 – 2020 tematyka początków państwa polskiego jest również kluczowym obszarem działań turystyczno-promocyjnych powiatu.

Promowanie danych miejsc, obszarów zgodnie z podziałem administracyjnym kraju nie jest ani efektywne, ani interesujące dla potencjalnych odbiorców. Stąd, uzasadnione jest tworzenie oferty produktowej, często wykraczającej poza obszar administracyjny danej jednostki samorządu terytorialnego. Niezwykle ważna jest zatem współpraca z szerszym otoczeniem, budowanie dobrych, partnerskich relacji z sąsiadującymi i różnego rodzaju partnerami o często odmiennym charakterze. Jedynym wyjątkiem, gdzie marketing miejsc może odnosić się do danego obszaru terytorialnego jest turystyka miejska, gdzie destynacjami turystycznymi są aglomeracje miejskie, takie jak np. Kraków, Trójmiasto, Wrocław, Warszawa itp. W przypadku budowania produktów turystycznych, mniejsze podmioty „są skazane” na współpracę ze sobą. Nie inaczej jest w przypadku Gniezna i powiatu gnieźnieńskiego, dla których głównym obszarem budowania swojego wizerunku jest Szlak Piastowski.

Szlak Piastowski jest zatem priorytetowym, wizerunkowym, markowym produktem turystyki kulturowej nie tylko dla Powiatu Gnieźnieńskiego, ale również i całego regionu. Centralna rola Gniezna na szlaku jest znaczącym czynnikiem powodującym, że to właśnie Starostwo Powiatowe w Gnieźnie jest liderem wszelkich działań na szlaku. Samorząd powiatu gnieźnieńskiego pierwotnie sam inicjował działania promocyjne – koordynacyjne na szlaku pozyskując środki finansowe od partnerów samorządowych na szlaku. Od 2016 roku zadanie związane z rozwojem grupy produktowej 'Na Szlaku Piastowskim' zostało „scedowane” na nowo utworzony podmiot - Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”. Powiat Gniezno, jako członek założyciel klastra, w dalszym ciągu jest liderem wszelkich działań na szlaku.

Znaczącym obszarem działań promocyjnych powiatu jest wykorzystywanie ważnych jubileuszy do realizacji kampanii promujących markę Powiat Gniezno. W latach 2016 i 2017 były obchodzone dwie ważne rocznice – 1050 – lecie Chrztu Polski oraz 600-lecie Prymasostwa (*szerzej na ten temat w pkt. 2.4*). Obecnie powiat przygotowuje się do kolejnego ważnego jubileuszu w roku 2018 – 100-lecie Powstania Wielkopolskiego.

Pod względem grupy odbiorców, od kilku lat powiat mocno stawia na promocję o charakterze edukacyjnym, skierowaną do dzieci na poziomie szkoły podstawowej. Zaczątkiem tego typu działań była

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

realizacja projektu unijnego w latach 2011-2013 pn. „Tu powstała Polska - promocja kulturowego produktu turystycznego Powiatu Gnieźnieńskiego, wizerunkowego produktu Wielkopolski”. Za najbardziej spektakularne ze zrealizowanych w ramach projektu zadań, można uznać przygotowanie i wydruk zestawu 4 plakatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, które następnie rozesłane zostały do wszystkich szkół podstawowych w całej Polsce (łącznie – 60 000 szt. plakatów do blisko 15 000 placówek). Plansze mają służyć przez kolejne lata nauczycielom historii w prowadzeniu zajęć i utrwalać wizerunek Powiatu Gniezno jako miejsca, gdzie swoje początki ma Polska. Akcja z wysyłką plakatów została powtórzona w roku 2016. Na kolejny, piąty plakat z serii poświęcony chrztu Mieszka I, zostały pozyskane środki z Narodowego Centrum Kultury. Tym razem plakat został wydrukowany i przesłany w ilości niemal 40 000 szt. do wszystkich typów szkół na terenie kraju (podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych).

Rozwinięciem treści, przedstawionych na plakatach, są książki z serii „Kultura Piastów dla dzieci”, które są dostępne w sprzedaży we wszystkich znaczących księgarniach internetowych, a także w wielu księgarniach stacjonarnych na terenie kraju. Nakład komercyjny został wydany staraniem wydawnictwa Media Rodzina.

W nawiązaniu do książek i plakatów została również stworzona specjalna strona internetowa www.kulturapiastowdladzieci.pl, na której można znaleźć grafiki plakatów, ale również materiały edukacyjne, jak chociażby scenariusze lekcji dla historyków uczących we wszystkich poziomach szkół, a dotyczące przyjęciu przez Mieszka I chrztu.

Nowością promocyjną powiatu o charakterze edukacyjnym są również gry turystyczne, które zostały wydane w roku 2015 pn. „Gniezno - miasto królów” oraz w roku 2016 dwie gry „Gniezno – Chrzcielnica Polski” oraz „Ostrów Lednicki – Chrzcielnica Polski”. Gry turystyczne są nowymi formami zwiedzania oraz odkrywania historii i kultury Gniezna i powiatu w formie zabawy, niemal 24 godziny na dobę przez siedem dni w tygodniu. Gry z założenia są odzwierciedleniem zasad gier planszowych. W każdym punkcie uczestnicy otrzymują zestaw różnorodnych zadań do rozwiązania i wskazówki do kolejnego miejsca. Nie liczy się szybkość pokonania trasy od startu do mety, ale odnalezienie wszystkich miejsc postojowych oraz rozwiązanie zadań. Gry turystyczne to idealne narzędzie do samodzielnego poznawania historii i atrakcji turystycznej miasta, głównie przez dzieci i całe rodziny.

Oprócz w/w działań, od 2015 powiat jest organizatorem ogólnopolskich konkursów dla dzieci szkół podstawowych, którym co roku przyświeca inny temat przewodni (2015: 990 – lecie pierwszych koronacji królewskich; 2016: 1050 – lecie Chrztu Polski; 2017: 600 – lecie Prymasostwa). Dzieci przygotowują prace konkursowe, po czym są one dopuszczane do kolejnego etapu przez jury konkursu, a następnie poddane ocenie internautów. Zdobywcy największej ilości głosów, od miejsca I do V, w nagrodę przyjeżdżają do Gniezna na trzydniową wycieczkę fundowaną przez organizatora konkursu.

Reasumując, warto jeszcze zwrócić uwagę na jeden element o charakterze promocyjnym, który od lat przewija się w dyskusji publicznej na temat rywalizacji Gniezna i Poznania o tytuł pierwszej stolicy Polski. Bez wątplenia oba miasta odegrały szczególną rolę w czasie kształtowania się państwa polskiego. Ponieważ współczesna definicja ‘stolicy’, nie może być w tożsamy sposób interpretowana w epoce pierwszych Piastów, stąd ta trwająca od lat polemika między zwolennikami obu teorii.

Przysłowiowej „oliwy do ognia” dołąła, realizowana na początku 2017 roku, reklama poznańskiej Inei w radiu i na billboardach, które odnosiły się do zamierzchłej przeszłości. Wykorzystywano w nich m.in. hasło:

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

„Gdyby Mieszko miał Internet, pierwsza stolica Polski pozostałaby w Poznaniu”. Zareagowali na nią mieszkańcy Gniezna, w starostwie powiatowym i Urzędzie Miasta rozdzwoniły się telefony. Z protestem w tej sprawie zwrócili się do firmy zarówno starosta, jak i prezydent Gniezna. W wyniku złożonego protestu Inea postanowiła wykorzystywać wyłącznie dwie linie kreatywne przedstawiające Kazimierza Wielkiego i Kopernika, a tą z Mieszkiem I wycofać z prasy, radia, telewizji i Internetu. Ze względów logistycznych jedynie nie udało się zrezygnować z kampanii billboardowej, która została zaplanowana do końca marca br.

Z tego oburzenia na kampanię kreatywną Inei, w gnieźnieńskim starostwie zrodził się pomysł na kampanię promującą miasto w opozycji do Poznania. Społeczną kampanię „Nie przenieście nam stolicy do... Poznania” promował plakat, na którym uskrzydłony poznański koziołek ze zdziwieniem, a może nawet przerażeniem, zauważał nad swoją głową koronę. Akcja miała na celu zachęcenie mieszkańców i sympatyków Grodu Lecha do informowania władz powiatu o wszelkich tego typu manipulacjach. Każda osoba, w razie reakcji, może liczyć na specjalnie przygotowany zestaw upominków promocyjnych Powiatu Gnieźnieńskiego.

Plakat kampanii społecznej pn. „Nie przenieście nam stolicy do... Poznania”

Oczywistym jest, że pewna rywalizacja między Gniezdem i Poznaniem jest nieunikniona. Ważniejsze jest jednak, aby zwalczyć mit, że w początkach państwa polskiego Małopolska była ważniejsza niż Wielkopolska. Temu ma właśnie służyć odnowiony Szlak Piastowski (z Gniezdem i Poznaniem w roli głównej), który powoli staje się istotną przeciwwagą dla niezle zorganizowanych szlaków kulturowych południowej Polski.

2. Promocja pozostałych walorów turystycznych powiatu

Powiat Gnieźnieński podejmuje również działania promujące inne atrakcje turystyczne powiatu, które może nie są istotnym wyróżnikiem atrakcyjności tego terenu na tle kraju, czy regionu, ale z pewnością stanowią bogatą ofertę turystyczną dla tych wszystkich przyjezdnych, dla których główną motywacją był przyjazd i poznanie kolebki Polski.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Wśród najważniejszych obszarów promocyjnych powiatu są turystyka aktywna, kulturowa i religijna (zgodnie z zapisami w *Strategii Rozwoju Turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 – 2020*). W aktualnie dostępnej serii materiałów promocyjnych powiatu znajdują się również foldery dt. turystyki rowerowej, konnej i wodnej, szlaku mitów i legend, a także szlaku architektury drewnianej oraz pałaców i dworów. Jest również specjalne wydawnictwo poświęcone szlakowi św. Jakuba, a różne atrakcje trudne do sklasyfikowania w folderach tematycznych zostały opisane w folderze pt. Ciekawostki. Jeden z tytułów jest także poświęcony turystyce kolejowej, głównie Gnieźnieńskiej Kolejce Wąskotorowej, ale z uwagi na aktualnie trwające prace nad ponownym dopuszczeniem GWK do ruchu, dystrybucja tego folderu została chwilowo wstrzymana (szerzej na temat aktualnej sytuacji GWK – w punkcie 3.2.1).

Pod koniec 2016 roku Powiat Gnieźnieński wydał ponadto przewodnik tematyczny dla turystów pn. „13 pomysłów na Gniezno i okolice”. Przewodnik został przygotowany w pionierski sposób. Zawiera podane w możliwie krótkiej formie informacje przydatne poszczególnym grupom zwiedzających i dla nich interesujące. Ujęty jest w formie zbioru propozycji spacerów (wycieczek) tematycznych z wyselekcjonowanymi informacjami. Poszczególne informacje w ramach każdego opisu obiektu - za pomocą prostego schematu i jednoznacznych symboli (ikonek) - wybiera do przeczytania sam turysta, zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. Warto nadmienić, że przewodnik w maju 2017 roku, podczas Warszawskich Targów Książki, został doceniony przez grono ekspertów i uznany za jedną z najlepszych publikacji turystycznych 2016 roku w Polsce. Przewodnik Powiatu Gnieźnieńskiego znalazł się tym samym w prestiżowym gronie laureatów Nagrody Magellana, zdobywając wyróżnienie w kategorii „przewodnik tekstowy”.

Ujęte w powyższych wydawnictwach obiekty i atrakcje turystyczne zostały, dzięki pozyskanym środkom unijnym w latach 2011 – 2013, ujęte w tematyczne szlaki kulturowe, które są administrowane przez Wydział Kultury, Sportu, Turystyki i Promocji Starostwa Powiatowego w Gnieźnie. Wszelkie uszkodzenia wynikające zarówno z aktów wandalizmu, jak i z powodów naturalnego użytkowania są na bieżąco naprawiane. Duża część wydatków ponoszonych na modernizację tych szlaków jest realizowana z ramach posiadanej umowy ubezpieczeniowej. W sumie w okresie od 2014 r. do 2017 r., czyli w okresie którego dotyczy niniejszy raport, zostały poniesione wydatki w wysokości ok. 100 tys. zł. (2014 r.: 37,5 tys. zł; 2015 r.: 30 tys. zł.; 2016 r.: 22 tys. zł.; 2017 r.: 11 tys. zł.).

W roku 2014, po próbie kradzieży, która miała miejsce w lutym, przywrócono Karczmarza z Waliszewa na szlaku mitów i legend, do pierwotnego stanu. Dodatkowo, w celu monitorowania obszaru, na którym znajduje się Karczmarz, zakupiono foto – pułapkę, czyli kamerę leśną, którą przekazano Nadleśnictwu Gniezno. Następnie, w porozumieniu z Gminą Trzemeszno, zainstalowano monitoring na szlaku architektury drewnianej przy wieży widokowej w Dusznie. Odmalowano również 14 wiat, ław i siedzisk na szlaku mitów i legend, jak i na szlaku św. Jakuba.

W roku 2015 w Witkowie, po zniszczeniu tablicy wielkoformatowej w wyniku kolizji samochodowej, postawiono zupełnie nową tablicę, dokonano niezbędnych napraw tablic (zlokalizowanych w: Trzemesznie, Sokolnikach, Drachowie, Gębarzewie i Moraczewie) i elementów architektury drewnianej – wiat i siedzisk (zlokalizowanych w: Turostowie i Rzegnowie), przeprowadzono konserwację wieży widokowej w Dusznie, oznakowano drogę św. Jakuba w powiecie gnieźnieńskim poprzez umieszczenie na stołach umieszczonych we wiatkach (zlokalizowanych w: Dąbrówce Kościelnej, Turostowie, Waliszewie, Rzegnowie, Nowej Wsi Niechanowskiej, Goczałkowie, Miatach, Niewolnie i na

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Polach Lednickich) tabliczek z przebiegiem szlaku w powiecie gnieźnieńskim oraz wykonano tabliczki unijne celem ich umieszczenia na elementach architektury drewnianej (uzupełnienie braków).

W roku 2016 w Kłecku wyremontowano tablicę wielkoformatową, a na szlaku architektury drewnianej oraz na szlaku mitów i legend dokonano niezbędnych napraw wiat i siedzisk (lokalizacja: Niewolno, Modliszewo, Gorzuchowo, Turostowo, Miaty, Małachowo Złych Miejsc, Waliszewo).

Z kolei, w roku 2017 na szlaku architektury drewnianej oraz na szlaku mitów i legend dokonano niezbędnych napraw wiat i siedzisk (lokalizacja: Waliszewo, Pola Lednickie, Dąbrówka Kościelna, Turostowo, Nowa Wieś Niechanowska, Małachowo Złych Miejsc, Rzegnowo), a przy Zbóju Macieju w Modliszewie, odświeżono tablice (wymiana grafiki) oraz wymieniono tabliczki na Drodze św. Jakuba w Turostowie.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

CZĘŚĆ III: ANALIZA RUCHU TURYSTYCZNEGO W POWIECIE GNIEŹNIEŃSKIM

Rok 2013

Rok 2013 dla obecnego opracowania można traktować jako rok wyjściowy dla następnego okresu sprawozdawczego, tj. od 2014 do 2017 roku. Dane przytoczone w niniejszym raporcie dotyczą ruchu turystów w Powiatowym Centrum Informacji Turystycznej. Tendencje widoczne na przestrzeni kilku ostatnich lat można wziąć za reprezentatywne dla całego powiatu.

W roku 2013 Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej odwiedziło 5 515 turystów indywidualnych i 431 wycieczek, co stanowi łączną liczbę 21 893 osób obsłużonych w PCIT. Analizując bardziej szczegółowo charakter obsłużonych grup stwierdzić można, iż w większości były to wycieczki krótkie – jedno- dwu- i trzydniowe. Oczywiście pojawiały się także grupy przebywające w okolicy od 5 do 7 dni, ale na tle pozostałych była to mniejszość. W większości były to grupy będące przejazdem na trasie podczas większego i dłuższego zwiedzania – głównie Szlaku Piastowskiego. Wzrosło także zainteresowanie regionem wśród zorganizowanych turystów zagranicznych, w tym m.in. Włochów, Anglików, Niemców, Francuzów, czy turystów z Azji.

Rok 2014

Z danych PCIT wynika, że znacząco spadła ilość turystów indywidualnych. Spadek ten jest zauważalny we wszystkich miesiącach. Nie ulega natomiast zmianie tendencja, że w miesiącach od kwietnia do października turystów jest więcej, kulminacja przypada na miesiące maj-sierpień. Taka sytuacja ma miejsce co roku. Jest to podyktowane specyfiką Szlaku Piastowskiego, który w miesiącach wiosennych generuje głównie grupy szkolne (przede wszystkim szkoły podstawowe później gimnazja i w mniejszej ilości licea). Godnym odnotowania jest również fakt popularności Szlaku Piastowskiego wśród grup z Uniwersytetów III Wieku oraz grup Związku Emerytów i Rencistów.

Jeśli chodzi o miesiące wakacyjne to dzięki uwarunkowaniom historycznym i krajobrazowym zauważalny jest wzrost ilości turystów indywidualnych (są to głównie rodziny z małymi dziećmi). Struktura zamawiających wycieczki dla grup to głównie: zielone szkoły, stowarzyszenia i fundacje.

W roku 2014 odnotowano spadek, w porównaniu do roku 2013, zarówno ilości zamówionych wycieczek (mniej o 10 wycieczek), jak i osób indywidualnych (z 5 515 osób do 3 280 osób).

Rok 2015

Po tendencji spadkowej, którą odnotowano w roku 2014, jeśli chodzi o obsługę turystów indywidualnych, rok 2015 okazał się dużo lepszy. W sumie w roku 2015 z usług PCIT skorzystało 4 714 osób, przy czym najbardziej wzmożony ruch turystów indywidualnych odnotowano w miesiącach od

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

czerwca do września włącznie. Gniezno i powiat odwiedzały rodziny z dziećmi, studenci, emeryci, goście zarówno z kraju jak i zagranicy. Jeśli chodzi o turystów zagranicznych to z usług PCIT korzystali obywatele: Niemiec, Wielkiej Brytanii, Czech, Stanów Zjednoczonych, Francji, Belgii, Holandii, Nowej Zelandii, Hiszpanii, Włoch, Rosji, Ukrainy, Litwy, Tajlandii, RPA, Chin, Japonii, Białorusi, Szwecji, Chorwacji, Kanady i Australii.

Jeśli chodzi o ilość grup zorganizowanych, to pierwszy i drugi kwartał 2015 kształtował się na podobnym poziomie, jak w latach ubiegłych. W trzecim i czwartym kwartale PCIT odnotowało niewielki spadek ilości wycieczek w porównaniu z rokiem 2014. Ogółem z usług Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej skorzystało 379 grup wycieczkowych. Grupy zorganizowane były to w przeważającej mierze wycieczki szkolne, głównie szkoły podstawowe i gimnazja, ale też i liczne wycieczki zamawiane przez parafie, stowarzyszenia, związki.

Rok 2016

Rok 2016 był wyjątkowym czasem pod względem ilości odwiedzin na terenie powiatu. W roku jubileuszu Chrztu Polski pracownicy PCIT udzielili informacji 10 971 turystom indywidualnym, w tym turystom z zagranicy w liczbie 997, a z usług przewodnickich skorzystało 596 grup wycieczkowych. Ewidentnie w 2016 roku znacznie wzrosła liczba turystów indywidualnych. Wzrost liczby turystów odnotowano we wszystkich miesiącach, a już w szczególności w miesiącach letnich, tj. lipcu i sierpniu. W tym okresie większość odwiedzających stanowiły rodziny z dziećmi.

Jeżeli chodzi o wycieczki zorganizowane odnotowano także wzrost ilości grup w porównaniu do lat ubiegłych. W ciągu pierwszego kwartału w większości przewodnicy oprowadzali grupy po Gnieźnie, zwiedzanie trwało od jednej do czterech godzin. Miesiące kwiecień, lipiec, sierpień, wrzesień i październik – charakteryzowały się znaczną tendencją zwyżkową w porównaniu do analogicznych miesięcy w latach ubiegłych. Jak co roku najwięcej grup zorganizowanych było w okresie wysokiego sezonu, czyli w maju i czerwcu, głównie były to wycieczki szkolne. Wśród grup szkolnych w przeważającej ilości były to szkoły podstawowe, następnie gimnazja, w mniejszej ilości licea oraz grupy studenckie. Gniezno oraz cały Szlak Piastowski cieszył się dużym zainteresowaniem także wśród prywatnych grup dorosłych, z parafii, z zakładów pracy a w szczególności wśród rodzin z dziećmi.

W miesiącach wakacyjnych turyści indywidualni częściej decydowali się na rezerwacje przewodnika. Były to zarówno zamówienia na zwiedzanie krótkich tras np. Katedra, spacer po mieście, muzeum jak i zamówienia na dwu lub trzy dniowe trasy, które planowane były ze znacznym wyprzedzeniem. W miesiącu wrześniu i październiku odnotowano z kolei wzrost grup szkolnych, jednak nie był to już tak wysoki sezon, jak maj czy czerwiec, kiedy to wycieczek jest zdecydowanie więcej.

Jeżeli chodzi o turystów zagranicznych to z pomocy Informacji Turystycznej korzystali obywatele: Niemiec, Wielkiej Brytanii, Czech, Stanów Zjednoczonych, Francji, Belgii, Holandii, Nowej Zelandii, Hiszpanii, Włoch, Rosji, Ukrainy, Litwy, Tajlandii, RPA, Chin, Japonii, Białorusi, Szwecji, Chorwacji, Kanady i Australii.

Rok 2017

Od 1 lipca 2017 do końca września 2017 pracownicy PCIT udzielili informacji 5484 turystom indywidualnym, w tym turystom zagranicznym w liczbie 425. W tym okresie z usług Organizacji

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

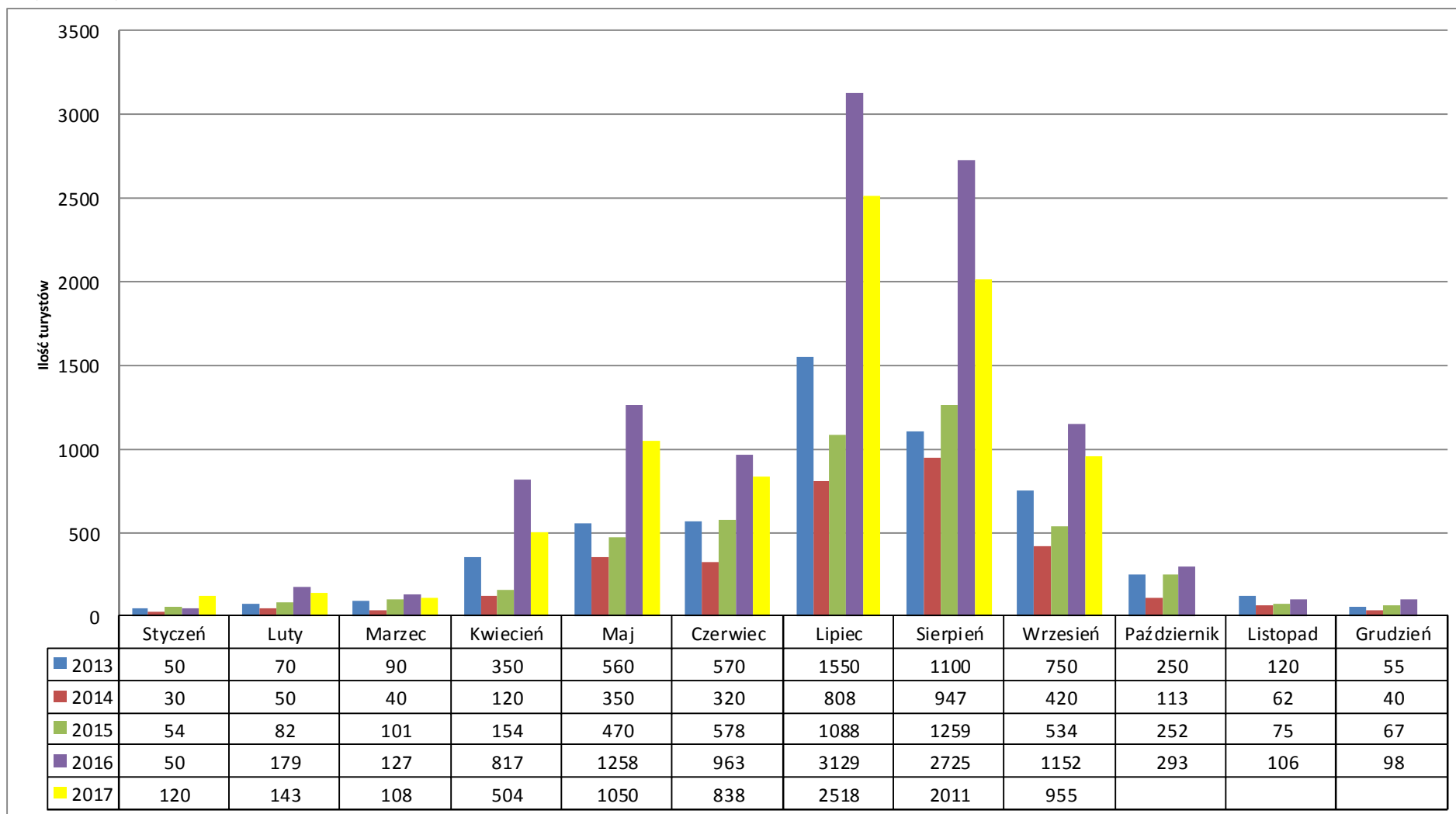
Turystycznej „Szlak Piastowski” skorzystało 134 grup wycieczkowych. Porównując ten rok z rokiem 2016 zauważalny jest spadek, zarówno jeśli chodzi o turystów indywidualnych, jak i grupy zorganizowane, jednakże ubiegły rok, w związku z 1050 rocznicą Chrztu Polski, należy uznać za wyjątkowy. Porównując natomiast dane tegoroczne z latami poprzednimi, chociażby z rokiem 2015, jest widoczny progres. Znacznie wzrasta liczba turystów indywidualnych. Wśród grup zorganizowanych także widoczny jest wzrost w porównaniu do roku 2015. 1050 rocznica Chrztu Polski przyciągnęła znaczną liczbę grup zorganizowanych, zwłaszcza tych działających przy parafiach, np. stowarzyszenia rodzin, koła i akcje katolickie.

Jeżeli chodzi o turystów zagranicznych to z pomocy Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej korzystali obywatele z: Anglii, Niemiec, Rosji, Czech, Ukrainy, Białorusi, Włoch, Holandii, Francji, Hiszpanii, Japonii, Słowacji, Bułgarii.

Turyści odwiedzający powiat gnieźnieński wykazują zainteresowanie głównie atrakcjami turystycznymi Gniezna, ale też bardzo wielu z nich wyraża zainteresowanie zwiedzaniem okolic. Bywają też turyści, którzy mają zaplanowane zwiedzanie tylko Gniezna, ale po uzyskaniu informacji o atrakcjach regionu, decydują się na odwiedzenie innych miejsc, bądź jeśli jednak nie dysponują dostateczną ilością czasu, deklarują powrót, by móc zwiedzić więcej, bo jak twierdzą – warto. Odwiedzający Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej turyści chętnie korzystają z dostępnych bezpłatnych materiałów (w tym materiałów promocyjnych Powiatu Gniezno), a także nabywają wydawnictwa płatne oraz pamiątki.

Poniżej zostały przedstawione dwie tabele, w których ujęte zostały dane dt. ilości odwiedzających PCIT turystów indywidualnych i grup wycieczkowych w poszczególnych miesiącach od 2013 – 2017 roku. W roku bieżącym dane odnoszą się do trzech pierwszych kwartałów.

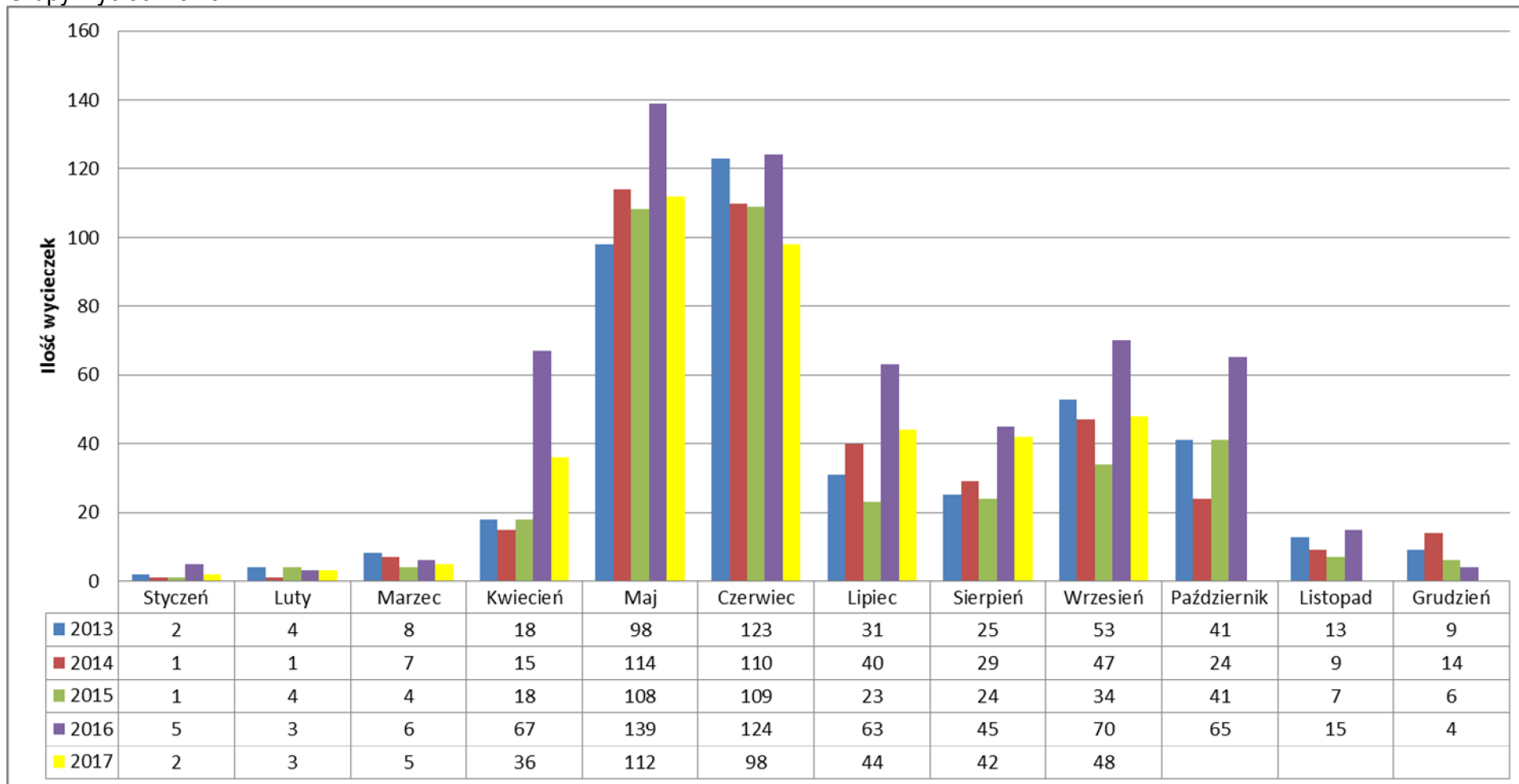
Turyści indywidualni:

Raport z realizacji Strategii rozwoju turystyki dla Powiatu Gnieźnieńskiego
z ujęciem produktów turystycznych na lata 2008 - 2020

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Grupy wycieczkowe:

CZĘŚĆ IV :

ANALIZA ROZWOJU PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH POWIATU GNIĘŹNIEŃSKIEGO

Jak zostało wspomniane we wstępie niniejszego raportu, w zaktualizowanej w roku 2014 strategii rozwoju turystyki wyznaczono najbardziej charakterystyczne grupy produktowe, tj. główne obszary, dla których zostały przygotowane oddzielne produkty turystyczne, dostosowane do ściśle określonych oczekiwań turystów. Poniżej zostały opisane działania, które zostały podjęte na przestrzeni ostatnich lat (od 2014 do 2017) przez różne podmioty w obszarach trzech grup produktowych: (1) na Szlaku Piastowskim, (2) turystyka pielgrzymkowa i religijna – poznawcza oraz (3) aktywny wypoczynek.

1. Na Szlaku Piastowskim

1.1 Koordynacja funkcjonowania szlaku

Szlak Piastowski jest jednym z wizerunkowych produktów turystycznych Wielkopolski, jak i Powiatu Gnieźnieńskiego. Jest jednym z najważniejszych szlaków kulturowych w Polsce. Ostatnie lata wskazują na znaczące zainteresowanie szlakami kulturowymi. Aktualny przebieg szlaku w jasny sposób wskazuje na koncentrację jego oferty wokół początków państwa polskiego, dla którego ustalono cezurę czasową od momentu powstania państwa, o końca dynastii piastowskiej w 1370 roku.

Proces przebudowy szlaku rozpoczął się od czasu funkcjonowania niniejszej strategii. Warto przypomnieć, że pierwszym działaniem inicjującym proces zmian na szlaku był rok 2009, kiedy w Gnieźnie odbyła się konferencja poświęcona rozwojowi szlaku, którą zorganizowało Starostwo Powiatowe w Gnieźnie, nad którą patronat objął m.in. Marszałek Województwa Wielkopolskiego. Rok wcześniej samorząd Powiatu Gnieźnieńskiego był również organizatorem pierwszej, tak znaczącej konferencji naukowej poświęconej turystyce kulturowej w Polsce. Efektem tego sympozjum naukowego było powstanie Gnieźnieńskiego Forum Ekspertów Turystyki Kulturowej, które do dziś jest skupione wokół internetowego czasopisma naukowego Turystyka Kulturowa (www.turystykakulturowa.org).

Kamieniem milowym w procesie wprowadzania zmian na szlaku było powołanie w roku 2011 przez marszałków województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego Rady Programowo Naukowej ds. Szlaku Piastowskiego. Gremium to, złożone z naukowców, samorządców oraz przedstawicieli obiektów, dokonało gruntownej przebudowy szlaku – została ściśle dookreślona tematyka szlaku, stworzono kryteria przynależności obiektów do szlaku, zostały wyznaczone trasy jego przebiegu. Znaczącym etapem w procesie inwentaryzacji szlaku było przeprowadzenie audytów – historycznego i turystycznego wszystkich obiektów, a także przeprowadzenie pogłębionego badania ruchu turystycznego na szlaku. Wszystkie zmiany dokonywane na szlaku były prezentowane na międzyregionalnych konferencjach poświęconych szlakowi, tj. w roku 2012 w Gnieźnie, w 2013 r. w Inowrocławiu, w 2014 r. w Poznaniu. Kolejna, IV konferencja międzyregionalna odbędzie się w dniu 29 listopada 2017 roku w Kruszwicy. Po trzech latach przerwy nadszedł czas, aby ponownie spotkać się i porozmawiać o tym jakie nastąpiły dalsze zmiany na Szlaku Piastowskim.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Dzięki dobrej współpracy obu samorządów wojewódzkich został rozpoczęty również proces odbudowy marki Szlaku Piastowskiego. Zostało opracowane nowe logo szlaku, na bazie którego została również stworzona księga identyfikacji wizualnej. Powstała także oficjalna strona internetowa szlaku pod adresem www.szlakpiastowski.pl. W roku 2012 Szlak Piastowski otrzymał certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej dla najlepszego produktu turystycznego w Polsce.

Kolejnym kamieniem milowym w procesie przebudowy szlaku było podjęcie współpracy przez 21 jednostek samorządu terytorialnego na terenie Wielkopolski w zakresie koordynacji szlaku. Porozumienie w tej sprawie zostało podpisane w październiku 2014 roku, podczas III międzyregionalnej konferencji w Poznaniu, przez wszystkie wielkopolskie jednostki samorządu terytorialnego z obszaru szlaku (tj. powiaty: *gnieźnieński, kościański, słupecki, średzki, wągrowiecki, wrzesiński*; gminy miejskie: *Poznań, Kalisz, Konin, Gniezno, Wągrowiec*; gminy miejsko-wiejskie: *Kłecko, Krzywiń, Pobiedziska, Pызdry, Trzemeszno, Września* oraz gminy wiejskie: *Dominowo, Łądek, Łubowo, Wągrowiec*) oraz przez samorząd województwa wielkopolskiego. Warto podkreślić, iż podpisanie niniejszego porozumienia zostało poprzedzone serią indywidualnych rozmów i spotkań u poszczególnych szefów jednostek samorządowych. Liderem wszelkich działań koordynujących był Powiat Gnieźnieński, przy wsparciu samorządu województwa wielkopolskiego.

W roku 2015 nastąpiła nieformalna współpraca wszystkich w/w partnerów samorządowych, która polegała na podjęciu stosownych uchwał Rady Powiatu / Gminy w sprawie powierzenia Powiatowi Gnieźnieńskiemu prowadzenia w roku 2015 zadania publicznego pn. koordynacja Szlaku Piastowskiego na terenie województwa wielkopolskiego. Przyjęty model współpracy w praktyce okazał się nieefektywny, z uwagi na przedłużające się procedury przekazania środków finansowych i niemożność podpisania umowy z koordynatorem szlaku. W obliczu narastających problemów o charakterze administracyjnym, władze samorządowe uczestniczące w projekcie podjęły decyzję o sformalizowaniu współpracy poprzez powołanie lokalnej organizacji turystycznej.

W dniu 15 stycznia 2016 roku w Gnieźnie odbyło się spotkanie założycielskie Klastra Turystycznego „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”. Stowarzyszenie (działające w oparciu o ustawę o Polskiej Organizacji Turystycznej oraz ustawę Prawo o stowarzyszeniach) w dniu 5 kwietnia 2016 roku otrzymało wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Za wyjątkiem odcinka słupeckiego, do klastra przystąpiły jst reprezentujące wszystkie pozostałe odcinki na szlaku. Są to odcinki: gnieźnieński, poznański, wrzesiński, średzki, koniński, kaliski, wągrowiecki i kościański. Zostały powołane władze stowarzyszenia – zarząd i komisja rewizyjna. Na prezesa klastra wybrano przedstawiciela Powiatu Gnieźnieńskiego.

Ustalono budżet stowarzyszenia na poziomie ok. 100 000 zł. Składki członkowskie zostały naliczone wg algorytmu – udział danego samorządu w Szlaku Piastowskim oraz udział szlaku w ofercie turystycznej danego samorządu. W ten sposób, największa pula środków w formie składek pochodzi z odcinka gnieźnieńskiego (na wspólną kwotę składa się pięć jst, tj. Powiat Gnieźnieński, Miasto Gniezno oraz Gminy Trzemeszno, Łubowo i Kłecko). Największym płatnikiem jest jednak Miasto Poznań, które reprezentuje odcinek poznański, wspólnie z Gminą Pobiedziska.

W przeciągu pierwszego roku funkcjonowania, czyli od połowy 2016 roku do połowy 2017 roku) klastr przeprowadził kilka znaczących działań, wśród których na uwagę zasługują m.in.:

- organizacja dwóch edycji święta szlaku pn. Weekend na Szlaku Piastowskim (30 września – 2 października 2016 roku oraz 5-7 maja 2017 roku) – szerzej na ten temat w pkt. 1.4

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

- organizacja wielkopolskich obchodów Światowego Dnia Turystyki (30 września 2016 roku),
- współorganizacja I Rajdu Motocyklowego po Szlaku Piastowskim (wydarzenie towarzyszące II edycji święta szlaku)
- udział w lutym 2017 roku w targach Tour Salon w Poznaniu z ofertą szlaku,
- udział w piknikach i wydarzeniach organizowanych w obiektach Szlaku Piastowskiego,
- wydanie kalendarium Szlaku Piastowskiego na rok 2017 w nakładzie 30 tys. szt. (+ wersja on-line na stronie www szlaku)
- aktualizacja i zarządzanie oficjalną stroną szlaku www.szlakpiastowski.pl
- aktualizacja i rozbudowa profilu facebookowego @zwiedzajszlakpiastowski – połączenie dwóch profili zarządzanych przez obu koordynatorów z Wielkopolski i Pałuk (unifikacja działań promocyjnych),
- wdrożenie i bieżąca rozbudowa programu lojalnościowego Karta Piasta
- wdrożenie oraz aktualizacja aplikacji mobilnej po Szlaku Piastowskim
- wysyłka comiesięcznego newslettera nt. działań podejmowanych na szlaku

Warto podkreślić, że na organizację Weekendu na Szlaku Piastowskim w roku 2016 i 2017 oraz na ubiegłoroczną organizację wielkopolskich obchodów Światowego Dnia Turystyki zarząd klastra pozyskał łącznie 100 tys. zł. dotacji w ramach otwartych konkursów ofert z samorządu Województwa Wielkopolskiego. Podjęte zostały również próby pozyskiwania środków z innych źródeł jak np. z Ministerstwa Sportu i Turystyki, ale z powodów formalnych okazało się to niemożliwe (*wymagane 2 pełne lata działalności od dnia wpisu do KRS*).

Klaster od 6 czerwca 2016 roku zatrudnia koordynatora wielkopolskiego odcinka szlaku / dyrektora biura stowarzyszenia. Jest nim Pan Przemysław Buryan, który na co dzień zajmuje się bieżącą koordynacją wszelkich działań na szlaku, utrzymuje stały kontakt z obiektami, a także reprezentuje Szlak Piastowski na zewnątrz.

Kierunki rozwoju klastra wyznacza 8-osobowy zarząd, który systematycznie odbywa posiedzenia spotykając się rotacyjnie na poszczególnych odcinkach szlaku, korzystając z gościnności członków klastra. Tego rodzaju działanie jest zgodne z prowadzoną polityką zarządu klastra, co do racjonalnego gospodarowania środkami stowarzyszenia.

Dzięki oszczędnościom takim jak: nie ponoszenie kosztów wynajmu pomieszczeń dla biura klastra, brak kosztów związanych z mediami, posługiwanie się niemal wyłącznie pocztą elektroniczną, czy wspomniany brak kosztów związanych z posiedzeniami władz klastra, skutkuje tym, że znacząca pula środków stowarzyszenia jest przeznaczana na działalność merytoryczną, przy ograniczonych wydatkach o charakterze administracyjnym.

Stowarzyszenie aktualnie liczy 20 członków, w tym 18 członków założycieli (powiaty - Gnieźnieński, Kościański, Średzki, Wągrowiecki, Wrzesiński; miasta - Poznań, Gniezno, Kalisz, Konin; gminy - Klecko, Krzywiń, Pobiedziska, Pyzdry, Trzemeszno, Września, Dominowo, Łubowo i Wągrowiec); Organizacja Turystyczna „Szlak Piastowski” oraz 1 członek wspierający – miasto Wągrowiec. Zarząd klastra podejmuje kolejne rozmowy z przedstawicielami odcinka słupeckiego, tj. Powiatem Słupeckim oraz Gminą Łądek w celu zachęcenia ich do przystąpienia do stowarzyszenia. Ponadto został wyznaczony plan rozmów z wybranymi partnerami prywatnymi co do ich ewentualnego członkostwa w klastrze (oferentami usług turystycznych) zlokalizowanymi na szlaku.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Znaczącym wydarzeniem w dotychczasowej działalności klastra było uzyskanie w dniu 7 września 2017 roku wpisu do rejestru organizatorów i pośredników turystycznych pod nr 795, wydanym przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego. W praktyce oznacza to, że klastery może działać na rynku usług turystycznych jako lokalny tour operator (biuro podróży) i zajmować się organizacją przyjazdu grup wycieczkowych na Szlak Piastowski. W tym celu klastery przygotował ofertę pakietów turystycznych – szkolnych, grupowych oraz okazjonalnych (zbudowanych wokół najważniejszych imprez kulturalnych o tematyce piastowskiej organizowanych na szlaku). Oferta komercyjna szlaku zostanie w najbliższym czasie przekazana do szkół oraz do biur podróży na terenie kraju.

Dla działań o charakterze komercyjnym klastery uruchomił niebawem stronę internetową pod adresem www.szlakpiastowski.travel, która umożliwi prowadzenie sprzedaży usług na szlaku (strona będzie powiązana ze stroną www.szlakpiastowski.pl, na której znajdują się wszystkie podstawowe informacje o szlaku oraz o wydarzeniach na szlaku, i która również jest administrowana przez klastery).

W roku 2017 zostanie wydana przez klastery pierwsza książka. Będzie to kolejny tom z serii „Kultura Piastów dla dzieci” – pt. „Czasy mnichów i klasztorów”. Prace przy wydaniu książki zostały podzielone na dwa etapy: I etap prac - przygotowanie treści książki i wydanie pierwszego nakładu mającego charakter specjalny. W etapie II zostanie przygotowane komercyjne wydanie książki we współpracy z wydawnictwem dysponującym ogólnokrajową siecią dystrybucji. Do współpracy przy realizacji niniejszego przedsięwzięcia zostały zaproszone jednostki samorządu terytorialnego, na terenie których znajdują się obiekty klasztorne. Partnerami projektu są: Powiat Gnieźnieński, Miasto Gniezno, Gmina Trzemeszno, Powiat Kościański, Gmina Krzywiń, Powiat Wągrowiecki, Miasto Wągrowiec, Gmina Wągrowiec, Powiat Mogileński, Gmina Mogilno, Gmina Strzelno.

W związku z brakiem na rynku pamiątek kojarzących się ze Szlakiem Piastowskim, klastery przygotował propozycję wydania serii pamiątek, które mają być dostępne w sklepach przy obiektach szlaku, w sklepach pamiątkarskich, w punktach informacji turystycznej itp. Aktualnie turyści odwiedzający poszczególne miejsca i obiekty na szlaku nie mają sposobności zakupu pamiątek, które w jasny sposób budziłyby skojarzenia ze Szlakiem Piastowskim. Dotyczy to zarówno przedmiotów użytku codziennego, jak i artykułów spożywczych. Realizacja tego zadania zostanie wdrożona zimą 2017/18, przed przyszłorocznym sezonem turystycznym. Wcześniej zostaną przeprowadzone rozmowy, konsultacje z obiektami, punktami detalicznymi co do ich ostatecznego asortymentu.

Oferta pakietów turystycznych, książek, map czy też pamiątek szlaku będzie dostępna na uruchomionej niebawem komercyjnej stronie www.szlakpiastowski.travel.

Znany jest już również termin III edycji Weekendu na Szlaku Piastowskim. Kolejna edycja święta szlaku odbędzie się w dniach 22-24 czerwca 2018 roku. Po doświadczeniach zdobytych przy dwóch pierwszych edycjach, postanowiono, iż Noc Kupały, czyli tradycja obchodzenia słowiańskiego święta związanego z letnim przesileniem słońca jest najbardziej optymalnym terminem do obchodzenia święta szlaku.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

1.2 Oznakowanie Szlaku Piastowskiego

Oznakowanie turystyczne, obok nowej strony internetowej, jest jednym z dwóch materialnych efektów zmian, które dokonują się w ostatnich latach na Szlaku Piastowskim. W momencie pojawienia się tablic informacyjnych przy obiektach oraz znaków przy drogach szlak zacznie być identyfikowany nie tylko przez osoby, które uczyniły go swoim celem podróży, ale również (a może nawet i przede wszystkim) przez osoby podróżujące po województwie wielkopolskim. Wielokrotne zetknięcie się z informacją o szlaku, ma wpłynąć na wytworzenie w świadomości osób podróżujących, że przez teren Wielkopolski przebiega szlak o cennych walorach kulturowych dla narodu polskiego.

Na wniosek Zarządu Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej, Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął jesienią 2015 roku decyzję o przekazaniu dodatkowej składki dla WOT celem oznakowania szlaku na terenie Wielkopolski. Tym sposobem, zostały zapisane odpowiednie środki w Wieloletnim Planie Finansowym samorządu województwa wielkopolskiego w kwocie łącznej 1,2 mln. zł. Na realizację projektu składają się dwa główne zadania, a mianowicie:

- zadanie 1: Oznakowanie drogowe Szlaku Piastowskiego – trasa wschód – zachód (od Lubinia do granicy województwa) oraz trasa północ – południe (od Wągrowca do Kalisza)
- zadanie 2: Oznakowanie obiektów Szlaku Piastowskiego poprzez: (a) turystyczne tablice informacyjne, (b) niestandardowe obiekty informacji turystycznej oraz (c) rozszerzoną rzeczywistość (AR)

Wstępnie oszacowano ustawienie na drogach krajowych, wojewódzkich, ekspresowych łącznie ok. 122 szt. tablic E22 tj. ok. 78 szt. tablic E22A, ok. 30 szt. tablic E22B oraz ok. 14 szt. tablic E22C. Ponadto zaplanowano oznakowanie 22 obiektów gwarantowanych na Szlaku Piastowskim.

Realizacja projektu w praktyce okazała się dość trudna, niesie za sobą wiele problemów. Wśród najważniejszych należy wymienić takie jak:

- brak zrozumienia ze strony obiektów dla idei stworzenia wspólnego projektu sieciowego, | jakim jest szlak
- problemy z terminowym pozyskaniem odpowiedzi ze strony obiektów odnośnie ich udziału w projekcie, w poszczególnych modułach
- rozbieżne często oczekiwania po stronie lidera a partnerów projektu
- problemy z wykonawcami wyłonionymi zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych pod względem jakości wykonania i terminowością
- brak dobrych praktyk w podobnym zakresie, szczególnie w obszarze AR – rozszerzonej rzeczywistości

W związku z w/w problemami napotkanymi podczas realizacji projektu, pierwotny zakładany czas na jego wykonanie został wydłużony z dwóch, do trzech lat (od 2016 do 2018 roku).

Zaproszenie do udziału w projekcie zostało skierowane do wszystkich obiektów gwarantowanych na Szlaku Piastowskim (czyli do tych, które mają spełnione warunki audytu historycznego i turystycznego), zlokalizowanych na terenie województwa wielkopolskiego. Z terenu powiatu gnieźnieńskiego pozytywnie odpowiedziały następujące obiekty:

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

- Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie – przy obiekcie zostanie posadowiona tablica informacyjna wyposażona w aplikację rozszerzonej rzeczywistości (AR – augmented reality)
- Klasztor OO. Franciszkanów w Gnieźnie - przy obiekcie zostanie posadowiona tablica informacyjna wyposażona w aplikację rozszerzonej rzeczywistości (AR – augmented reality)
- Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy - przy obiektach (Ostrów Lednicki, Giecz, Grzybowo) zostaną posadowione tablice informacyjne wyposażone w aplikację rozszerzonej rzeczywistości (AR – augmented reality), a także zostaną wykonane niestandardowe obiekty informacji turystycznej:
 - Ostrów Lednicki – makieta Ostrowa Lednickiego
 - Rezerwat Archeologiczny Gród Piastowski w Gieczu – makieta grodu z okresu wczesnopiastowskiego
 - Rezerwat Archeologiczny Gród Grzybowo – luk z założoną strzałą bez postaci
- Bazylika w Trzemesznie - przy obiekcie zostanie posadowiona tablica informacyjna wyposażona w aplikację rozszerzonej rzeczywistości (AR – augmented reality), a także zostanie wykonany niestandardowy obiekt informacji turystycznej - figura zakonnika przy skryptorium

W projekcie nie uczestniczą dwa obiekty szlaku zlokalizowane na Wzgórzu Lecha w Gnieźnie – Bazylika Prymasowska oraz Muzeum Archidiecezjalne wraz z Archiwum Archidiecezjalnym. Pomimo wielokrotnych zachęt do udziału w projekcie kierowanych ze strony Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej, i dodatkowo wspieranych przez władze Powiatu Gnieźnieńskiego, kuria Archidiecezji Gnieźnieńskiej nie wyraziła zainteresowania udziałem we wspólnym projekcie oznakowania szlaku. Warto w tym miejscu dodać, że koszty realizacji projektu leżą wyłącznie po stronie Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej.

1.3 Inwestycje na Szlaku Piastowskim

Szlak Piastowski przeżywa swój, swego rodzaju, renesans. Oprócz działań porządkujących jego przebieg, weryfikujących przynależność obiektów do szlaku oraz koordynujących jego organizację, jest teraz również dobry czas dla obiektów szlaku pod względem poprawy ich infrastruktury. Dostępne środki w ramach ochrony dziedzictwa narodowego przyczyniają się do zmiany wyglądu obiektów szlaku, do poprawy ich estetyki, do konserwacji zabytkowej tkanki, a nawet do znaczących modernizacji ich oferty. Wszystkie najważniejsze obiekty szlaku na terenie powiatu gnieźnieńskiego w ostatnich latach korzystały z zewnętrznych dofinansowań, w wyniku czego ich atrakcyjność turystyczna systematycznie wzrasta.

1.3.1 Projekt promocyjno - inwestycyjny Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej

Wielkopolska Organizacja Turystyczna jest liderem partnerskiego projektu w ramach Poddziałania 4.4.1 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+ pt. „Rozwój kluczowego szlaku dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego pn. Szlak Piastowski”. Wartość projektu wynosi ponad 6 mln zł, z czego niemal 4,5 mln zł. pochodzi ze środków UE. Projekt jest realizowany od 2017 roku. Planowane zakończenie projektu przypada na rok 2019.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Przedmiotem projektu są szeroko rozumiane działania mające na celu zachowanie, ochronę, promowanie i rozwój wizerunkowego produktu markowego turystyki kulturowej Wielkopolski, jakim jest Szlak Piastowski. W odpowiedzi na warunki regulaminowe konkursu, Wielkopolska Organizacja Turystyczna zaprosiła do wspólnej realizacji projektu samorządy lokalne leżące na szlaku. W odpowiedzi na apel WOT, jej partnerami projektowymi zostały następujące jst: Miasto Gniezno, Miasto Konin, Miasto Kalisz, Gmina Pobiedziska oraz Gmina Pyzdry. Partnerzy WOT będą realizowali zadania o charakterze inwestycyjnym.

Miasto Gniezno stworzy Trakt Królewski – miejski szlak turystyczny łączący najważniejsze zabytki Szlaku Piastowskiego w Gnieźnie. Koncepcja Traktu Królewskiego zakłada poprowadzenie trasy kolidując od Muzeum Początków Państwa Polskiego poprzez m.in. Plac św. Wojciecha, Wzgórze Lecha, kościół św. Jana, klasztor oo. Franciszkanów, Rynek, Wzgórze Zbarskie, Gnieźnik, Fara. Trasa Traktu Królewskiego ma zostać profesjonalnie oznakowana i wyposażona w system informacji na temat znajdujących się na trasie zabytków oraz nawiązujących do historii Gniezna jako siedziby władców i Pierwszej Stolicy Polski. W wyniku realizacji projektu powstanie: 5 rzeźb królów, 15 rzeźb królików oraz 2 rzeźby legend. Oprócz tego, w projekcie uwzględniono również wykonanie i posadowienie 8 tablic informacyjnych, 3 stanowisk edukacyjno-informacyjnych oraz wydruk przewodnika "Gniezno na Szlaku Piastowskim. Trakt Królewski". Zostanie również wykonana aplikacja mobilna o tej samej nazwie, a także niezbędna infrastruktura towarzysząca dla elementów Traktu Królewskiego (oświetlenie, zieleń, nawierzchnia, mała architektura).

Wielkopolska Organizacja Turystyczna oprócz koordynowania całością projektu będzie również realizowała komponent projektu obejmujący kompleksową promocję Szlaku Piastowskiego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na obiekty, które zostały zmodernizowane w ramach realizacji niniejszego projektu. Działania w sferze promocji będą przeprowadzone na rynku krajowym. Przewidywane grupy docelowe na rynku krajowym stanowić będą mieszkańcy Wielkopolski, województw ościennych oraz dużych miast i aglomeracji Polski.

1.3.2 Bazylika Prymasowska w Gnieźnie

Bazylika Prymasowska w Gnieźnie jest jednym z kluczowych obiektów dziedzictwa kulturowego na Szlaku Piastowskim. Nie dziwi więc fakt, że od lat Katedra Gnieźnieńska jest beneficjentem środków zewnętrznych, zarówno krajowych, jak i unijnych. W okresie 2014-2017 Kuria Archidiecezjalna w Gnieźnie pozyskała i realizowała następujące projekty:

- Montaż systemu przeciwwłamaniowego – etap III. Środki pochodziły z programu „Dziedzictwo kulturowe - ochrona zabytków” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadanie było realizowane w roku 2015 w kwocie 100 000 zł.
- Konserwacja arkady portalu gotyckiego oraz polichromii sklepienia i ścian kaplicy Dzierżgowskiego. Środki pochodziły z programu „Dziedzictwo kulturowe - ochrona zabytków” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadanie było realizowane w roku 2017 w kwocie 350 000 zł.
- Renowacja i konserwacja Katedry pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha w Gnieźnie celem ochrony dziedzictwa kulturowego Polski. Środki zostały pozyskane w roku 2017 w ramach

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - VIII oś programu Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. Wartość całego projektu opiewa na kwotę 12,5 mln zł., z czego 10,6 mln zł. stanowi dofinansowanie unijne. W ramach projektu zaplanowano przeprowadzenie prac renowacyjno-konserwatorskich, w tym prac przy zabytkach nieruchomych we wnętrzu katedry oraz zabytkach ruchomych pięciu kaplic katedry, tj.: w kaplicy św. Stanisława (in. Sufragańskiej), w kaplicy św. Jana Nepomucena (in. Doktorskiej), w kaplicy św. Walentego, w kaplicy Baranowskiego, w kaplicy Pana Jezusa. Dodatkowo w ramach projektu planowane jest przeprowadzenie prac dekarских.

1.3.3 Klasztor oo. Franciszkanów

Kościół oo. Franciszkanów jest jednym z czterech obiektów Szlaku Piastowskiego na terenie Gniezna. W latach 2007 – 2013 oraz 2014-2020 przeznaczono z funduszy europejskich na remont obiektu ponad 19 milionów złotych (w latach, których dt. niniejszy raport – niemal 9 mln. zł., projekt był realizowany w ramach poddziałania 4.4.1 Inwestycje w obszarze dziedzictwa kulturowego regionu, Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+).

W efekcie podjętych prac odnowiono całkowicie świątynię, wykonano ogrzewanie podłogowe, odwilgocono mury, odnowiono organy, wyremontowano dach i elewację świątyni, zawieszono nowe dzwony w wieży, odnowiono krypty, wykonano bibliotekę wraz z remontem głównego ołtarza, odnowiono korytarze klasztorne, zrewitalizowano patio znajdujące się pośrodku, a także odnowiono cały ogród.

Obiekt odzyskał dawny blask, na uwagę zasługują również zmiany w najbliższym otoczeniu zabytku.

1.3.4 Bazylika w Trzemesznie

Równie skutecznymi działaniami w pozyskiwanie środków zewnętrznych, podobnie jak Bazylika Prymasowska w Gnieźnie, może pochwalić się Bazylika w Trzemesznie. Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Trzemesznie realizowała następujące projekty:

- Prace przy remoncie elewacji i naprawy murów (przypory). Środki pochodziły z programu „Dziedzictwo kulturowe - ochrona zabytków” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadanie było realizowane w roku 2015 w kwocie 90 000 zł.
- Remont elewacji do wysokości pierwszego gzymsu: południowa od transeptu do końca, wschodnia cała i północna od zakrystii do plebanii. Środki pochodziły z programu „Dziedzictwo kulturowe - ochrona zabytków” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadanie realizowane w roku 2017 w kwocie 120 000 zł.
- Zwiększenie atrakcyjności i dostępności kulturowej cennego zabytku narodowego – Bazyliki Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Trzemesznie. Środki zostały pozyskane w roku 2017 w ramach poddziałania 4.4.1 Inwestycje w obszarze dziedzictwa kulturowego regionu, Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+ .Wartość całego projektu opiewa na kwotę niemal 3 mln zł. z czego prawie 2,5 mln zł. stanowi dofinansowanie unijne.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

1.3.5 Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie

Muzeum realizuje obecnie kolejny, na przestrzeni ostatnich kilku lat, projekt infrastrukturalny. Tym razem w ramach poddziałania 4.4.1 Inwestycje w obszarze dziedzictwa kulturowego regionu, Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+. Projekt nosi nazwę: Ochrona dziedzictwa kulturowego w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie - II etap.

W ramach projektu planowane jest stworzenie nowych pomieszczeń edukacyjnych, kolejnych przestrzeni ekspozycyjnych, administracyjnych itp. Przygotowana ma zostać nowa wystawa stała opowiadająca o historii Gniezna. Konserwacji zostanie poddana kolejna część kolekcji kafil gnieźnieńskich – jedna z największych tego typu w Europie. Powstaną także dodatkowe rozwiązania ułatwiające odbiór oferty muzealnej niepełnosprawnym. Pomyślnie zakończenie niniejszego projektu ma spowodować, że cały budynek będzie mógł być wykorzystywany do realizacji dwóch najważniejszych zadań muzeum - popularyzacji wiedzy na temat początków państwa polskiego oraz historii Gniezna – ideologicznej stolicy monarchii piastowskiej.

Całkowita wartość projektu wynosi 6 mln zł., z czego ponad 4,1 mln. zł. pochodzi ze środków Unii Europejskiej.

1.3.6. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Muzeum jest autorem projektu pn. Dziedzictwo Pierwszych Piastów – rozbudowa infrastruktury magazynowo – konserwatorsko - wystawienniczej Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Projekt zyskał w trybie pozakonkursowym rekomendację do dofinansowania przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego w ramach Poddziałania 4.4.1 Inwestycje w obszarze dziedzictwa kulturowego regionu Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+. Szacowana kwota projektu oscyluje na poziomie ok. 20 mln zł., ostateczna wartość projektu będzie jednak znana po rozstrzygnięciu oceny przedłożonego projektu.

Projekt obejmuje stworzenie nowoczesnej przestrzeni wystawienniczej, która ma umożliwić atrakcyjną prezentację licznych zabytków archeologicznych. Dzięki jego realizacji poprawić się także mają warunki przechowywania muzealiów i ich konserwacji. Realizacja projektu jest przewidziana na lata 2017-2019.

1.4 Wizerunkowe wydarzenia kulturalno-promocyjne na Szlaku Piastowskim

1.4.1 Weekend na Szlaku Piastowskim

Szlak Piastowski od 2016 roku może się pochwalić własnym świętem. Pierwsza (pilotażowa) edycja Weekendu na Szlaku Piastowskim odbyła się w dniach 30 września – 2 października 2016 roku, druga edycja w dniach 5-7 maja 2017 roku. Trzecia odsłona wydarzenia odbędzie się w dniach 22-24 czerwca 2018 roku. Docelowym, stałym terminem święta szlaku ma być weekend, kiedy przypada Noc Kupały.

Głównym organizatorem Weekendu na Szlaku Piastowskim jest Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”, który na jego organizację pozyskał dwukrotnie dotację z samorządu województwa wielkopolskiego, w ramach otwartych konkursów ofert w dziedzinie turystyki i krajoznawstwa. Klaster

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

przy organizacji tego wydarzenia współpracuje z Inowrocławską Lokalną Organizacją Turystyczną „InLOT”, która jest odpowiedzialna za skoordynowanie wydarzeń na terenie województwa kujawsko – pomorskiego.

Weekend na Szlaku Piastowskim ma być corocznie organizowaną imprezą promocyjną szlaku, ma być swego rodzaju jego oknem wystawowym. Podczas akcji ma być prezentowana oferta, której nie można otrzymać na co dzień. Podstawowym założeniem imprezy ma być interesująca propozycja wydarzeń, eventów w obiektach szlaku, zwiedzanie fabularyzowane oraz różnego rodzaju interaktywne gry i zabawy ze zwiedzającymi. Nad całością czuwać mają koordynatorzy szlaku z obu województw, wszystkie imprezy w obiektach w tym jednym terminie mają być objęte wspólną identyfikacją oraz szeroką promocją w kraju.

Pierwsza edycja Weekendu na Szlaku Piastowskim, zgromadziła ok. 10 700 osób (ok. 8 700 na terenie województwa wielkopolskiego i 2 000 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego). Podczas trzech dni atrakcji na obszarze obu województw odbyło się ponad 60 rodzajów wydarzeń w prawie 100 realizacjach. Zostały zaangażowane 33 obiekty z 28 miejscowości. Zdecydowana większość atrakcji była bezpłatna. Wydarzenia i inicjatywy, które odbyły się podczas pierwszej edycji Weekendu można podzielić na dwie grupy: obowiązujące przez cały czas trwania Weekendu oraz odbywające się w konkretnym miejscu i godzinie. Na turystów czekały zniżki i ceny promocyjne w obiektach, drzwi otwarte w obiektach trudnodostępnych na co dzień, questy zadaniowe, gry miejskie, wystawy, inscenizacje, warsztaty, fabularyzowane zwiedzanie z przewodnikiem itp.

Tematem drugiej edycji święta szlaku było „życie codzienne w piastowskim grodzie”, podczas którego turyści mogli posłuchać, posmakować i poczuć atmosferę piastowskiej Polski. Główne wydarzenia skupione były wokół obowiązków i rozrywek praprzodków. Było można m.in. zobaczyć pokazy grup rekonstrukcji, kulinariów piastowskich, posłuchać koncerty organowe lub zobaczyć jak wyrabiano narzędzia służące do wykonywania podstawowych czynności. Cały program wydarzenia podzielono na trzy podstawowe obszary: (1) atrakcje podstawowe, czyli kilkugodzinne pikniki w najważniejszych obiektach muzealnych szlaku, (2) turystyka aktywna na szlaku, czyli rajdy i spływy kajakowe, a nawet rajd samochodowy oraz (3) fabularyzowane spacer z przewodnikiem.

Dla zwolenników tzw. kultury wysokiej została przygotowana oferta cyklu koncertów organowych w trzech najważniejszych katedrach na szlaku. Koncerty w ramach Piastowskiego Tryptyku Organowego odbyły się w Bazylice Prymasowskiej w Gnieźnie, w Katedrze św. Mikołaja Biskupa w Kaliszu oraz w Bazylice Archikatedralnej św. Piotra i św. Pawła w Poznaniu. Po raz pierwszy został również zorganizowany Piastowski Rajd Motocyklowy po Szlaku Piastowskim, jako impreza towarzysząca Weekendowi.

W związku dużą ilością atrakcji, ułatwieniem podczas drugiej edycji Weekendu na Szlaku Piastowskim był „weekendowy planer podróży”, w ramach którego organizatorzy zaproponowali gotowe pakiety / propozycje spędzenia czasu wolnego, które można było pobrać na stronie internetowej Szlaku Piastowskiego.

W sumie w drugiej edycji święta szlaku uczestniczyło ok. 10 000 osób (ok. 8.000 na terenie województwa wielkopolskiego i 2.000 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego). Zaangażowane były 24 obiekty z 20 miejscowości (w Wielkopolsce niemal wszystkie, mniejszy był udział obiektów z Kujaw). W trakcie trzech dni wydarzenia odbyło się blisko 100 realizacji. Podobnie jak w roku

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

poprzednim większość atrakcji była bezpłatna. Warunkiem niekorzystnym w trakcie trwania imprezy były złe warunki atmosferyczne (chłód i opady deszczu), co niestety przełożyło się na frekwencję w wybranych punktach programu, szczególnie jeśli chodzi o turystykę aktywną.

Weekend na Szlaku Piastowskim jest wydarzeniem otwartym, w którym udział mogą wziąć wszyscy zainteresowani, niezależnie od miejsca zamieszkania, czy wieku. Z przygotowanych atrakcji mogą korzystać zarówno osoby dorosłe, osoby starsze, jak również dzieci i młodzież oraz osoby z niepełnosprawnościami (w obiektach dostosowanych do ich potrzeb).

1.4.2 Koronacja Królewska

Na terenie powiatu główną imprezą historyczną nawiązującą do okresu pierwszych Piastów jest Festiwal Kultury Słowiańskiej „Koronacja Królewska”, organizowana w Gnieźnie nieprzerwanie od 2004 roku, na przełomie lipca i sierpnia.

W wydarzeniu z roku na rok uczestniczy coraz więcej osób. To znana w kraju impreza, o długoletniej tradycji, opierająca się na rekonstrukcji historycznej, w czasie której do Gniezna przybywają grupy odtwórców, rzemieślnicy oraz artyści, aby w ciągu kilku dni pokazywać licznie zgromadzonym turystom realia życia w czasach piastowskich. Ideą imprezy jest promocja Gniezna jako kolebki polskiej państwowości i miejsca koronacji pięciu pierwszych władców Polski.

Podczas wydarzenia Plac św. Wojciecha zmienia się w zrekonstruowaną średniowieczną osadę. Słychać odgłosy kucia monet, czuć zapach gotowanych średniowiecznych potraw, a dookoła spacerują ludzie, którzy ubrani w historyczne stroje zabierają uczestników w przeszłość. Od 2013 roku z programu wyodrębniony został specjalny blok wydarzeń dla dzieci i ich rodziców (Królewski Plac Zabaw).

Jak podają organizatorzy imprezy, Miasto Gniezno i Miejski Ośrodek Kultury, podczas ostatniej edycji w roku 2017 Koronację Królewską odwiedziło nieco ponad dwadzieścia tysięcy osób. Sprawdzenie tego było możliwe dzięki specjalnym, pamiątkowym biletom wręczanym każdemu uczestnikowi imprezy. Zostały również przeprowadzone badania dotyczące uczestników festiwalu. Na podstawie badań ankietowych stwierdzono, że połowa zapytanych w ankiecie osób, na Koronacji pojawiła się po raz pierwszy, a 64 procent z ogółu zapytanych do Gniezna przyjechało specjalnie ze względu na Koronację. Mieszkańcy i turyści zapytani o program imprezy stwierdzali, że jest on w całości interesujący, największą jednak ciekawość wzbudzały bitwy wojów oraz pierwszy w Gnieźnie pokaz videomappingu 3D.

W latach 2015 - 2017 Koronacja Królewska została trzykrotnie ogłoszona najlepszym produktem turystycznym Wielkopolski w kategorii wydarzenia cykliczne i tym samym została nominowana do ogólnopolskiego etapu konkursu, organizowanego przez Polską Organizację Turystyczną. Co prawda certyfikatu ogólnopolskiego nie udało się do tej pory uzyskać, jest jednak jeszcze szansa na zdobycie nagrody w tegorocznej edycji konkursu (*gala wręczenia certyfikatów została zaplanowana na 24 listopada 2017 r. w Warszawie*).

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

1.4.3 Wielki Zlot Słowian

Drugie niezwykle ważne miejsce na mapie powiatu, Ostrów Lednicki również doczekał się stałej, cyklicznej imprezy wizerunkowej o charakterze kulturalno – turystycznym. Od 2016 roku nad brzegiem jeziora Lednickiego odbywa się Wielki Zlot Słowian. To wspólny projekt Fundacji Scena Pobiedziska, Gminy Łubowo, Powiatu Gnieźnieńskiego, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy oraz Stowarzyszenia Kasztelania Ostrowska.

Pierwsza edycja wydarzenia odbyła się w dniach od 25 do 29 maja 2016 roku. Za sprawą tego jedyne w swoim rodzaju turystycznego przedsięwzięcia na Lednicę ponownie zawitali Słowianie ze swoim historycznym obozowiskiem. To kilkudniowe wydarzenie, w roku jubileuszu 1050 – lecia Chrztu Polski, wsparli również Narodowe Centrum Kultury oraz samorząd województwa wielkopolskiego. Program zlotu w całości nawiązywał do wydarzeń z 966 roku i historycznego w dziejach naszego państwa momentu przyjęcia chrztu przez Mieszka. Podczas imprezy nie zabrakło prezentacji obrzędów starosłowiańskich, tradycyjnego rzemiosła, spotkań z ciekawymi ludźmi, koncertów czy pokazów filmowych. Całość wydarzenia uświetniło widowisko plenerowe „966. Dagome Iudex”, którego reżyserem był aktor telewizyjny i teatralny Andrzej Pieczyński. Turyści odwiedzający Wielki Zlot Słowian mogli skorzystać z bogatej oferty stoisk gastronomicznych i promocyjnych. W trakcie zlotu uruchomione zostało również stoisko Poczty Polskiej z okolicznościowym datownikiem oraz specjalnie wydaną na tę okazję serią pocztówek.

W roku 2017 odbyła się druga edycja Wielkiego Zlotu Słowian. Tym razem wydarzenie trwało trzy dni i odbyło się w pierwszy wakacyjny weekend, tj. od 23 do 25 czerwca 2017 roku. Podobnie jak przed rokiem, odbyło się szereg wydarzeń kulturalnych i historycznych nawiązujących do początków polskiej państwowości. Motywem przewodnim kolejnej edycji Zlotu była Noc Kupały. Impreza miała wymiar przede wszystkim edukacyjny. Jednym z głównych punktów było przedstawienie teatralne w reżyserii Andrzeja Pieczyńskiego, które dotyczyło poszukiwania szczęścia i miłości w Noc Kupały. Ponadto podczas zlotu odbyło się szereg znakomitych wydarzeń, jak m.in. kino plenerowe w stylu lat 30, powstała historyczna osada garncarska i rybacka, odbyły się warsztaty, gry terenowe, wróżby oraz koncerty. Nie zabrakło również pierścienia ognisk wokół jeziora Lednica.

1.5 Współpraca z kujawsko – pomorskim koordynatorem Szlaku Piastowskiego

Wspólna koordynacja Szlaku Piastowskiego (ponad granicami) jest prekursorskim rozwiązaniem organizacyjnym w zakresie zarządzania szlakami kulturowymi w Polsce. Powyższe zagadnienie nie jest uregulowane prawnie. Jak dotąd projekt ustawy o szlakach turystycznych nie trafił na wokandę sejmową. Nie ma zatem wdrożonych żadnych procedur zarządzania szlakami kulturowymi w Polsce. Szczególnie jest to problematyczne w przypadku, gdy szlak wybiega poza obszar jednego województwa i dotyczy wielu podmiotów.

Szlak Piastowski jest przykładem współpracy dwóch województw, dwóch koordynatorów, kilkudziesięciu jednostek samorządu terytorialnego oraz kilkudziesięciu obiektów różnego typu (obiekty sakralne, muzea i instytucje kultury, podmioty prywatne). Współpraca przy jednym wspólnym produkcie turystyki kulturowej jest zadaniem trudnym i wymagającym.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Po pierwszych latach trudnej współpracy między podmiotami reprezentującymi oba województwa (*różnice światopoglądowe na organizację szlaku, na przynależność obiektów, na kryteria oceny itp.*) został osiągnięty etap pewnej dojrzałości świadomościowej oraz organizacyjnej.

Na Kujawach wypracowano inny model koordynacji. Samorząd województwa kujawsko – pomorskiego przekazuje co roku zadanie dt. koordynacji szlaku organizacji pozarządowej. Zadanie jest realizowane w oparciu o ustawę o wolontariacie i pożytku publicznym. Od dwóch lat koordynacją szlaku na terenie Kujaw zajmuje się Inowrocławska Lokalna Organizacja Turystyczna InLOT. Zaletą tego rozwiązania jest prostszy mechanizm przekazania środków na realizację zadania – jeden samorząd zleca zadanie wybranej organizacji pozarządowej. Wadą z kolei tego rozwiązania jest ryzyko braku ciągłości w zakresie koordynacji szlaku, ograniczony zakres oddziaływania na cały obszar szlaku, brak przepływu informacji między pozostałymi odcinkami szlaku, niski poziom świadomości dt. koordynacji na terenie Kujaw (nie wszyscy mają świadomość kto jest koordynatorem części kujawsko-pomorskiej).

Koordinatory obu części szlaku (Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce” oraz Inowrocławska Lokalna Organizacja Turystyczna InLOT) współpracują ze sobą w zakresie bieżącej polityki informacyjnej dt. szlaku (aktualizacja strony www.szlakpiastowski.pl, strony szlaku w mediach społecznościowych) i koordynacji święta szlaku. Ponadto obaj koordynatorzy informują się wzajemnie o podejmowanych działaniach na szlaku.

2. Turystyka pielgrzymkowa i religijna – poznawcza

2.1 Koordynacja ruchu pielgrzymkowego w Gnieźnie

W roku 2017 w sposób kompleksowy został zreorganizowany ruch turystyczny na Wzgórzu Lecha. Zostało powołane Biuro Obsługi Turystycznej i Pielgrzymkowej Wzgórza Lecha, które decyduje o wszystkich aspektach związanych z obsługą turystów. Do tej pory należało kierować się do kilku zarządców poszczególnych obiektów, a informacja o ofercie turystycznej Wzgórza Lecha była rozproszona na wielu stronach internetowych. Zdarzały się niejednokrotnie sytuacje, że pojawiały się rozbieżności co do oferowanych cen i usług.

Jednym z nowych wprowadzonych rozwiązań jest karnet uprawniający do zwiedzania wszystkich atrakcji Wzgórza Lecha – katedry, Drzwi Gnieźnieńskich, podziemi, wieży katedralnej, skarbcza, Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Nowością są również audio przewodniki dostępne w trzech wersjach językowych: polskiej, niemieckiej i angielskiej. Aktualne rozwiązania zostały wprowadzone po uwzględnieniu uwag odwiedzających turystów oraz ograniczeń czasowych ze strony grup turystycznych. Zostało przygotowanych pięć propozycji zwiedzania: trzy wersje 1 – godzinne oraz 2 wersje 2,5 – godzinne. Dodatkową atrakcją Muzeum Archidiecezjalnego są różnego rodzaju lekcje muzealne oraz okazjonalne warsztaty dla dzieci. Na wszystkie oferowane trasy zwiedzania został także wprowadzony bilet rodzinny.

Wszystkie aktualne informacje dotyczące oferty turystycznej na Wzgórzu Lecha można znaleźć na nowo utworzonej stronie internetowej www.wzgorzelecha.pl. Jest to bardzo praktyczne rozwiązanie – w jednym miejscu znajduje się kompleksowa informacja na temat dostępności obiektów.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Innym działaniem Archidiecezji Gnieźnieńskiej mającym na celu skoordynowanie ruchu pielgrzymkowego jest uruchomienie w 2017 roku Centrum Edukacyjno-Formacyjnego pw. św. Wojciecha w Gnieźnie. Do szczegółowych jego zadań należy m.in. tworzenie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi intelektualnemu i duchowemu goszczonych w nim osób, przygotowanie własnej oferty edukacyjno-formacyjnej (rekolekcje, dni skupienia, warsztaty, konferencje, sesje tematyczne itp.) skierowanej dla osób świeckich i duchownych, czy też współpraca z podmiotami świeckimi, które chciałyby wykorzystać bazę lokalową CEF, a których działalność nie będzie sprzeczna z misją CEF oraz zasadami wypływającymi z etyki chrześcijańskiej

Centrum mieści się w dawnym budynku Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie, które należy do najstarszych w Polsce (od 1602 r.) oraz sąsiaduje z jego aktualną siedzibą. Tak szczególna lokalizacja, umieszczona w otoczeniu pięknego ogrodu, zapewnia przybyłym pielgrzymom ciszę i spokój, które sprzyjają odpoczynkowi i osobistej refleksji. Centrum dysponuje szeroką bazą lokalową: posiada wewnętrzną kaplicę na około 120 osób, dysponuje salami wykładowymi: 4 duże (ok. 50 osób, w tym sala multimedialna); 1 średnia (ok. 30 osób) i 3 małe (ok. 15 osób), posiada aulę z balkonem, mieszczącą ponad 400 osób oraz dwa przestrzenne hole, które umożliwiają organizowanie różnorodnych spotkań nieformalnych. Baza hotelowa obejmuje 28 pokoi dla 55 osób, w tym: 4 pokoje jednoosobowe; 21 dwuosobowych, 3 pokoje trzyosobowe oraz osobny apartament. Każdy lokal posiada pełny węzeł sanitarny. Ośrodek zapewnia swoim gościom możliwość skorzystania z całodziennego wyżywienia. Ceny noclegów są bardzo atrakcyjne, dostosowane do standardów przyjętych w turystyce pielgrzymkowej.

Zagospodarowanie dawnego budynku seminaryjnego z jednej strony rozwiązuje pomysł na zagospodarowanie tego budynku, a z drugiej strony wypełnia niszę w zakresie tanich miejsc noclegowych na terenie Gniezna. Dotychczas z powodu braku taniej bazy, ruch pielgrzymkowy traktował Gniezno jako miejsce przelotowe. Należy mieć nadzieję, że obecnie sytuacja ta ulegnie poprawie.

2.2 Pola Lednickie

Jest to miejsce szczególne dla wielu młodych chrześcijan, spotkających się tu od 1997 roku na tzw. Ogólnopolskich Spotkaniach Młodzieży Lednica 2000 (potocznie zwanych Lednicą), w których rokrocznie uczestniczy kilkadziesiąt tysięcy osób. Jest to największe w Polsce coroczne spotkanie młodzieży katolickiej z Polski, a od kilku lat również z zagranicy. Spotkania odbywają się w stałym terminie – w pierwszą sobotę czerwca. Pola Lednickie są również miejscem organizacji innych cyklicznych spotkań, takich jak Lednica Malucha, Lednica Seniora czy Lednica Motocyklisty.

Pola Lednickie to niezamieszkały obszar należący do Klasztoru Ojców Dominikanów w Poznaniu, Domu Zakonnego Ojców Dominikanów w Poznaniu oraz Stowarzyszenia Lednica 2000, na którym znajduje się Brama III Tysiąclecia w kształcie ryby oraz Ośrodek im. św. Jana Pawła II (gdzie zgromadzone są pamiątki po JP II - takie jak np. odlew ręki, sutanna, szkaplerz, pióro). Od 1 stycznia 2013 roku, dotąd potocznie używana i powszechnie znana nazwa nabrała mocy urzędowej. Oznacza to, że Pola Lednickie stały się odrębną miejscowością na mapie Polski.

Znaczącym wydarzeniem dla ruchu lednickiego zaangażowanego w organizację corocznych spotkań młodych na Lednicy była nagła śmierć w dniu 21 grudnia 2015 roku Ojca Jana Góry, który był twórcą,

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

pomysłodawcą i wizjonerem Spotkań Lednickich. Dominikanin został pochowany (zgodnie ze swoim życzeniem) na Polach Lednickich, pod skałą Jana Pawła II. Miejsce pochówku dominikanina jest obecnie celem licznych pielgrzymek.

Śmierć Ojca Jana Góry nie spowodowała zaniechania organizacji spotkań młodych, mimo to brak jego osoby jest mocno odczuwalna przez Stowarzyszenie Lednica 2000, które również na co dzień zajmuje się utrzymaniem obiektów na Polach Lednickich. Dotychczas przy organizacji 21 edycji spotkań lednickich, władze lokalne z terenu powiatu gnieźnieńskiego nie musiały wpierać finansowo tego typu przedsięwzięć. Obecnie o taką pomoc występują już organizatorzy. Możliwe, że w kolejnych latach, aby utrzymać organizację tego największego w Polsce, corocznego spotkania młodzieży, konieczne będzie nawiązanie ściślejszej współpracy między samorządami lokalnymi a organizatorami spotkań.

2.3 Szlak św. Jakuba w powiecie gnieźnieńskim

Od 2011 roku szlak św. Jakuba na terenie powiatu gnieźnieńskiego posiada swoje oznakowanie. Szlak został oznakowany dzięki środkom unijnym pozyskanym przez Starostwo Powiatowe w Gnieźnie na realizację projektu pn. „Zintegrowany system informacji wizualnej – szlaki i obiekty turystyczne w Powiecie Gnieźnieńskim” w latach 2010 – 2011. Na trasie szlaku przechodzącego przez teren powiatu zostały postawione wiaty wypoczynkowe oraz tablice informacyjne opisujące przebieg szlaku.

Droga wiedzie od Mogilna przez Trzemeszno i Niechanowo, gdzie łączy się z Droga Polską biegnącą od granicy z Litwą przez Olsztyn i Toruń. Na jej szlaku znajdują się kościoły pod wezwaniem św. Jakuba w Mogilnie i Niechanowie, a w jego pobliżu piękny drewniany kościół pw. św. Jakuba w Kamieńcu. Na zachód od Gniezna droga prowadzi przez Pola Lednickie w pobliżu Ostrowa Lednickiego, i dalej przez Dąbrówkę Kościelną do Murowanej Gośliny. Wartym odnotowania jest fakt, że w obecnych granicach Archidiecezji Gnieźnieńskiej znajduje się najwięcej kościołów pod wezwaniem św. Jakuba spośród wszystkich diecezji w Polsce, co wymownie świadczy o tradycjach pielgrzymowania na tym terenie.

Droga św. Jakuba w powiecie gnieźnieńskim, podobnie jak pozostałe tematyczne szlaki turystyczne, są poddawane bieżącym renowacjom. Systematycznie są prowadzone prace naprawcze oraz konserwacyjne architektury drewnianej na szlaku św. Jakuba.

Dodatkowo w roku 2015 we wszystkich punktach postojowych na szlaku, zlokalizowanych w Dąbrówce Kościelnej, Turostowie, Waliszewie, Rzegnowie, Nowej Wsi Niechanowskiej, Goczałkowie, Miatach, Niewolnie i na Polach Lednickich, zostały umieszczone na stołach tabliczki informacyjne z trasą przebiegu szlaku.

2.4 Jubileusze o charakterze religijnym w kampaniach wizerunkowych powiatu

W latach 2016 i 2017 przypadły dwa znaczące jubileusze o charakterze religijnym, które były przyczynkiem do dużej aktywności powiatu w obszarze działań promocyjno – wizerunkowych.

Z pomysłem przeprowadzenia kampanii wizerunkowej pn. „Gniezno. Ostrów Lednicki. Chrzcielnica Polski” wyszło Starostwo Powiatowe w Gnieźnie. Do akcji bardzo chętnie przyłączyły się Urząd Miejski w Gnieźnie oraz Urząd Gminy Łubowo. Już w roku 2015 zostało przygotowane specjalne logo kampanii.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Celem kampanii było zwrócenie uwagi na znaczącą rolę regionu gnieźnieńskiego w procesie chrystianizacji ziem piastowskich oraz powstania państwa polskiego. Kampania była przeprowadzona w mediach społecznościowych oraz w mediach tradycyjnych. Zostały wykonane wizualizacje wybranych miejsc w powiecie gnieźnieńskim, oznakowano drogę ekspresową S5 (na 8 nasypach), zamieszczono reklamę w Kolejach Wielkopolskich. W ilości ponad 50 tys. szt. została wydrukowana okolicznościowa ulotka oraz wyprodukowano limitowaną serię gadżetów z logo Chrzcicielnicy Polski.

Kampania była adresowana na rynek polski. Głównym odbiorcą kampanii były osoby w przedziale wiekowym 25 – 45 lat, aktywne zawodowo, z wykształceniem co najmniej średnim. Kampania była również adresowana do szerszego grona odbiorców, zainteresowanych historią naszego kraju, dla których jubileusz chrztu Polski ma ogromne znaczenie kulturowe. Kampania miała także zwrócić uwagę osób wizytujących lub przejeżdżających przez teren powiatu na znaczenie regionu gnieźnieńskiego w kształtowaniu się procesu powstania państwa polskiego.

Partnerami kampanii byli: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie; Biblioteka Publiczna Miasta Gniezna; Centrum Kultury „Scena To Dziwna”; Fundacja „Scena Pobiedziska”; Instytut Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie; Miejski Ośrodek Kultury; Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej; Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy; Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie; Stowarzyszenie „Kasztelania Ostrowska”; Teatr im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie.

Z kolei w roku 2017 obchodzony był jubileusz 600 – lecia Prymasostwa w Polsce. Punktem wyjścia dla działań marketingowych powiatu była osoba pierwszego Prymasa Polski – Arcybiskupa Mikołaja Trąby. Od nazwiska pierwszego prymasa zrodził się concept na wizualizację logotypu roku jubileuszu. Wszelkie wydarzenia realizowane przez powiat, które dedykowane były w roku 2017 tej rocznicy były opatrywane logotypem jubileuszu.

Logotypy jubileuszy 1050- lecia Chrztu Polski oraz 600 – lecia Prymasostwa.

3. Aktywny wypoczynek

3.1 Turystyka rowerowa

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

3.1.1 Powiatowy system szlaków rowerowych

W okresie obowiązywania niniejszej strategii, tj. w latach 2011 – 2013, został stworzony system szlaków rowerowych w powiecie gnieźnieńskim. Udostępniono pięć nowych szlaków. Wytyczone od podstaw i profesjonalnie oznakowane trasy prowadzą przez najbardziej urokliwe i bogate w walory kulturowe i krajoznawcze tereny. Cały system szlaków rowerowych Powiatu Gnieźnieńskiego oparty jest na pięciu dużych pętlach startujących i kończących na rynku w Gnieźnie. Wszystkie szlaki rozpoczynają swój bieg przy Powiatowym Centrum Informacji Turystycznej w Gnieźnie, i dalej rozchodzą się gwiazdźście. Co ciekawe, cztery duże pętle podzielone zostały szlakiem łącznikowym w taki sposób, aby umożliwić rowerzystom wybranie dwóch wariantów – dłuższego i krótszego. W związku z tym, zostały one też odpowiednio oznakowane.

W sumie przez teren Powiatu Gnieźnieńskiego przebiega ok. 286 km szlaków rowerowych, z czego główne pętle to:

- szlak czerwony o długości: 47,6 km - wyznaczona trasa przebiega przez północno - zachodnią część Powiatu Gnieźnieńskiego i obejmuje fragment terenów Lednickiego Parku Krajobrazowego. Najwięcej atrakcji zapewnia jej środkowy odcinek. Jadąc wzdłuż Jeziora Lednickiego szlak prowadzi na Pola Lednickie.
- szlak niebieski o długości: 65 km - przebiega w pobliżu licznych jezior, wiedzie przez obszary Natury 2000 nad Jeziorem Wierzbiczańskim. Mniej więcej w połowie pętli dociera do Ośrodka Sportowo Rekreacyjnego Skorzęcin nad Jeziorem Niedzięgiel. Dalej, już w lasach skorzęcińskich, szlak prowadzi do pięknie położonego nad jeziorem, w samym środku lasu, Leśnictwa Piłka, gdzie podziwiać można stary młyn wodny. Dziś pełni on funkcję rekreacyjno – turystyczną. Łącznik skracający trasę znajduje się między miejscowościami Lubochnia i Kujawki, gdzie można podziwiać panoramę Jeziora Modrze.
- szlak zielony o długości: 45,2 km - większa jego część poprowadzona została przez tereny leśne lub rolnicze. Na uwagę zasługuje przede wszystkim odcinek wysunięty najdalej na północ, który znajduje się w malowniczym kompleksie Lasów Królewskich i wiedzie między kilkoma niewielkimi jeziorami. Szlak jest przeznaczony dla wytrawnych rowerzystów.
- szlak szary o długości: 58,9 km - prowadzi przez północno-wschodnią część Powiatu Gnieźnieńskiego, jedynie na krótkim odcinku wychodząc za jego granice i wkraczając na tereny Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Na trasie spotkać można wiele ciekawych miejsc. W kulminacyjnym punkcie szlaku, będącym jednocześnie jego półmetkiem, czeka 12-metrowa wieża widokowa w miejscowości Duszno. Kilka kilometrów dalej szlak prowadzi do Trzemeszna.
- szlak żółty o długości: 49 km - prowadzi mało ruchliwymi drogami asfaltowymi, natomiast odcinki szutrowe charakteryzują się raczej niskim stopniem trudności. Na jego trasie natrafić można na kilka mało znanych, osobliwych atrakcji Powiatu Gnieźnieńskiego. Odcinek pomiędzy Wierzycami a Czarniejewem wiedzie poprzez piękny kompleks Lasów Czarniejewskich.

Oficjalne otwarcie powiatowego systemu szlaków rowerowych odbyło się w maju 2014 roku. Każdego roku szlaki są monitorowane przez przedstawicieli starostwa, którzy objeżdżają wszystkie szlaki rowerowe w obie strony na rowerach. Na podstawie corocznych inwentaryzacji są podejmowane naprawy w oznakowaniu szlaków oraz następuje ich odświeżenie (m.in. z powodu korozji drzew, wyblaknięcia farb itp.). Dzięki takiemu gospodarskiemu podejściu infrastruktura szlaków rowerowych jest utrzymana w odpowiednim stanie, nie ma problemów z przejechaniem pętli.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

W latach 2014-2017 z budżetu powiatu wydano ok. 25 tys. zł. na bieżącą konserwację szlaków rowerowych (2014 r. – 6 000 zł; 2015 r. – 1 845 zł; 2016 r. – 7.378,77 zł; 2017 r. - 9.600,00 zł.). Wykonano następujący zakres prac: malowanie oznakowania, montaż brakujących tabliczek, ustawienie dodatkowych znaków „uwaga rowerzyści” w miejscach przecięcia z drogami krajowymi, drobne zmiany w przebiegu szlaków (np. na szlaku zielonym, w związku z likwidacją kładki nad rzeką Wełną). Została również opracowana dokumentacja techniczna dla wyznaczenia nowego (szóstego) szlaku rowerowego w kierunku Niechanowa i Witkowa. W latach następnych planuje się wyznaczenie tej dodatkowej trasy.

Wartym odnotowania jest fakt, iż w wyniku nawałnicy, która przeszła przez powiat gnieźnieński w dniu 11 sierpnia 2017 roku, ucierpiały również szlaki rowerowe. Najwięcej uszkodzeń znajduje się na szlaku zielonym, na odcinku przed i za jeziorem Głębozeczek, przez Lasy Nowaszyckie, Lasy Królewskie do Dębówca. Na tym odcinku obowiązuje całkowity zakaz wstępu do lasu. Drobne naprawy będą również konieczne na szlaku szarym, za Gołąbkami do Dębówca, a także prawdopodobnie na szlaku żółtym, na odcinku od ul. Pustachowej do Gębarzewa.

3.1.2 Budowa sieci dróg rowerowych

Opisany w pkt. 3.1.1 system szlaków rowerowych na terenie powiatu gnieźnieńskiego jest adresowany w głównej mierze dla turystów ceniących sobie aktywny wypoczynek, na łonie natury. Przy tworzeniu szlaków rowerowych wykorzystuje się dostępną infrastrukturę drogową, nie rzadko prowadzi się cyklistów po utwardzonych drogach np. w lasach, z dala od zgiełku miejskiego życia.

Z kolei drogi rowerowe mają służyć przede wszystkim mieszkańcom, aby mogli oni ekologicznie i bezpiecznie przemieszczać się po danym terenie. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, aby z nowo wybudowanych dróg korzystali również przyjezdni turyści. Drogi rowerowe nie będą co prawda oznakowane, tak jak jest w przypadku szlaków rowerowych opisanych w pkt. 3.1.1, mogą jednak być zachętą dla aktywnych turystów do indywidualnego eksplorowania atrakcji turystycznych znajdujących się na terenie powiatu.

Kamieniem milowym w rozwoju sieci dróg rowerowych w powiecie gnieźnieńskim było wypracowanie w 2015 roku wspólnego stanowiska partnerów samorządowych w zakresie wpisania wspólnego projektu do Mandatu Terytorialnego dla Gnieźnieńskiego Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI). W efekcie podjęcia takiego zobowiązania gminy: Gniezno (wiejska), Witkowo, Łubowo, Niechanowo, Czerniejewo i Kłecko wybudują na swoich terenach łącznie ok. 60 km dróg rowerowych. Planowana sieć dróg dla rowerów zostanie w większości poprowadzona wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych o największym nasileniu ruchu pojazdów samochodowych. Ponadto w ramach projektów poszczególnych gmin zostaną wybudowane parkingi typu P&R (park & ride, tj. parkingi przesiadkowe parkuj i jedź) oraz B&R (bike & ride, tj. zintegrowane centra przesiadkowe dla rowerów i publicznego transportu zbiorowego), zostanie w wielu miejscach zamontowane nowe i zmodernizowane istniejące oświetlenie uliczne, część z nich będzie zasilana energią słoneczną, a także zostanie uzupełniona infrastruktura rowerowa (wiaty, stojaki rowerowe).

Łącznie wszystkie projekty sześciu gmin powiatu opiewają na kwotę łączną ok. 21 mln zł., z czego dofinansowanie unijne wyniesie 13,2 mln. zł. Wszystkie projekty gminne są realizowane w ramach WRPO+/OSI Działanie 3.3 "Wspieranie strategii niskoemisyjnych w tym mobilność miejska",

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Poddziałanie 3.3.1 Inwestycje w obszarze transportu miejskiego. Budowa sieci dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej winna zakończyć się w roku 2018.

3.1.3 Rower do wynajęcia

Po długim okresie braku możliwości wypożyczenia roweru, w roku 2017 została uruchomiona pierwsza wypożyczalnia rowerów na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Jest ona zlokalizowana w miejscowości Rybitwy (gm. Łubowo), w Przystani Pasjonata. Ten nowy punkt na turystycznej mapie regionu oferuje możliwość wypożyczenia roweru z opcją dostarczenia go i odebrania w określonym miejscu, drobny serwis rowerowy na terenie siedziby firmy oraz pogotowie rowerowe (naprawy w terenie, pomoc w transporcie z miejsca zdarzenia). W najbliższym czasie zostanie również uruchomiony sklepik z drobnym sprzętem rowerowym - osoby zatrzymujące się po drodze będą mogły nabyć pompkę, kamizelkę, lampki, chustki, rękawiczki itp.

Z pewnością warto byłoby, aby takich wypożyczalni było więcej. Budowa sieci dróg rowerowych w gminach oraz wzrost popularności powiatowej sieci szlaków rowerowych może być zachętą do tego typu działalności dla przedsiębiorców prywatnych oferujących drobne usługi turystyczne.

Warto w tym miejscu nadmienić o rosnącej popularności rowerów miejskich w wielu miastach w Polsce i na świecie. W Poznaniu system „rent bike” rozwija się w lawinowym tempie. Kiedy system ruszył w roku 2013 było zamontowanych w stolicy regionu 7 stacji z 80 rowerami, z których skorzystało 39 752 osoby. Dwa lata później, w roku 2015 stacji było już 37 z 443 rowerami, z których skorzystało 124 926 osób (dane wg Nextbike Polska, operatora roweru miejskiego w Poznaniu, posiadacza ok. 80% udziału w rynku „rent bike” w Polsce). Wynika zatem z powyższego prosta konkluzja, że im większy i bardziej rozbudowany system, tym bardziej rośnie jego funkcjonalność i wykorzystanie przez użytkowników.

Z obserwacji tego segmentu usług wynika, że rowerzyści mogą być prawdziwym skarbem dla miast i miasteczek, gdyż szukają oni usług wszędzie gdzie się pojawiają. Aby stać się ulubioną destynacją rowerzystów należy jednak stworzyć pewne drobne udogodnienia w infrastrukturze jak np. dostępność do punktów gastronomiczno – noclegowych, parkingi i punkty postojowe, miejsca drobnych napraw, dostęp do bezpłatnego wi-fi itp.

Ciekawą propozycją jest pomysł stworzenia wielkopolskiego roweru publicznego, czyli regionalnego systemu wypożyczalni rowerów. Propozycję taką przedstawiła (wspomniana wyżej) firma Nextbike podczas zorganizowanej w roku 2016, w Lesznie konferencji pn. „Turystyka rowerowa w Wielkopolsce”. Pomysł polega na stworzeniu wspólnego systemu wypożyczalni rowerów we współpracy z samorządem województwa wielkopolskiego oraz aglomeracją poznańską, 6 miastami powyżej 60 tys. mieszkańców (w tym i Gniezna), 12 miastami powyżej 20 tys. mieszkańców oraz 21 miastami powiatowymi. Idea projektu polega na skomunikowaniu poszczególnych miast w regionie poprzez stworzenie wspólnej oferty Kolei Wielkopolskich oraz systemu wypożyczalni rowerów w całym regionie (na zasadzie – tu wypożyczasz, tam oddajesz). Pomysł jest interesujący, natomiast realizacja będzie możliwa wówczas, jeśli znajdzie się lider projektu oraz chętni partnerzy do współpracy.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

3.2 Turystyka kolejowa

3.2.1 Nowa wizja funkcjonowania Gnieźnieńskiej Kolejki Wąskotorowej

Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa od 7 marca 2003 roku, po przejęciu od PKP, znajduje się „w rękach” Powiatu Gnieźnieńskiego. Przez kilkanaście ostatnich lat (z małymi przerwami) wąskotorówka znajdowała się we władaniu Towarzystwa Miłośników Gniezna (na podstawie stosownych umów między powiatem a TMG). Na bieżącą działalność GKW były przekazywane środki z budżetu powiatu oraz z samorządu Województwa Wielkopolskiego. Stan ten był utrzymywany do końca I kwartału 2016 roku.

Zakończenie współpracy z Towarzystwem Miłośników Gniezna było efektem m.in. decyzji Urzędu Nadzoru Kolejowego, który z dniem 1 września 2015 roku wyłączył z eksploatacji gnieźnieńską wąskotorówkę, ponieważ stan torowiska zagrażał bezpieczeństwu. Bezpośrednią przyczyną niekorzystnej decyzji był zły stan techniczny taboru i brak protokołu dopuszczającego tor do ruchu. Dodatkowo, w sierpniu 2015 roku spaliła się lokomotywa w czasie panujących latem upałów. Również budynki stanowiące zaplecze dla działalności kolejki pozostawały w złym stanie technicznym.

Zgodnie z dokonaną analizą stanu GKW, stwierdzono, że jedynym rozwiązaniem może być remont tylko niektórych odcinków, skrócenie trasy lub przeniesienie taboru na stację początkową do Gniezna. Warto podkreślić, że ostatni poważny remont torowiska odbył się w latach 80-tych i nie obejmował całości trasy. W latach wcześniejszych dokonano sprzedaży jednego z parowozów w celu pozyskania środków na remont drugiego (na tzw. wymaganą przepisami prawa rewizję parowozu).

Obecnie Powiat Gnieźnieński, na bazie umowy z PKP S.A., jest użytkownikiem nieruchomości GKW, jednakże proces ich przekazywania jest w wysokim stadium zaawansowania. Cała linia kolejowa ma długość ponad 38 km, a najważniejszymi stacjami są: Gniezno Wąskotorowe (stacja początkowa), Niechanowo, Witkowo, Powidz, Przybrodzin, Ostrowo Stare, Anastazewo (stacja końcowa). Zgodnie z aktualną opinią diagnostyczną, warunkowo dopuszczone są do ruchu pierwsze 4 km (o ile zostanie dokonana wymiana podkładów oraz zostaną wykonane pewne czynności techniczne). Dla pozostałych 34 km nie wykonano pomiarów diagnostycznych, stąd trasa nie jest przeznaczona do użytku. Aby przywrócić sprawność linii konieczna jest wymiana kilku tysięcy podkładów na całej długości linii oraz szereg czynności dodatkowych (podbicie, profilowanie, naprawa obiektów inżynierskich, odchwaszczanie). Jednocześnie nieuregulowane pozostają kwestie związane z większością przejazdów drogowo-kolejowych oraz przejść przez tory. Uzupełnienia wymaga oznakowanie drogowe związane z przebiegiem linii kolejowej, jak również oznakowanie kolejowe. Konieczne jest także doprowadzenie infrastruktury do zgodności z obowiązującymi przepisami i normami (w możliwym zakresie), jak również poprawa parametrów eksploatacyjnych i podniesienie prędkości rozkładowej z obecnych 15 km/h. Konieczna jest również poprawa bezpieczeństwa zarówno samych przewozów, jak i terenu i mienia kolejowego. Należy uregulować stan prawny gruntów i nieruchomości.

Powiat Gnieźnieński jest w posiadaniu następującego taboru wąskotorowego: 4 lokomotywy spalinowe Lxd2 (3 możliwe do przywrócenia do sprawności, 1 spalona); 1 parowóz Px48 (nieczynny, wymaga naprawy głównej); 1 dreznina Wmd (wymaga naprawy); 4 wagony Bxhpi – rumuńskie (wymagają naprawy głównej); 1 wagon Bxhpi – polski (wymaga naprawy); 2 wagony letnie (1 sprawny, 1 w remoncie); 1 wagon platforma (wymaga rewizji). Zasób uzupełniają wagony towarowe, brankardy, pługi odśnieżne oraz transportery do wagonów normalnotorowych.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Do minimum, które jest konieczne do prowadzenia przewozów należy zaliczyć: 2 lokomotywy spalinowe Lxd2 (główna i rezerwowa); 1 drezynę Wmd (do prowadzenia napraw i inspekcji); 1 wagon Bxhpi – polski (jako jedyny wagon kryty); 2 wagony letnie. Jako uzupełnienie do minimum można dodać prostą w konstrukcji platformę z doposażeniem jej w haki do przewozu rowerów.

Pozostały tabor winien zostać przeznaczony do naprawy w ramach posiadanych środków i możliwości technicznych. Należy również rozważyć w przyszłych latach generalny remont parowozu Px48, gdyż sam w sobie stanowi sporą atrakcję mogącą potencjalnie zwiększać przychody z działalności przewozowej.

Dotychczasowa oferta GKW obejmowała przejazdy od Gniezna Wąskotorowego do Anastazewa. Od 2011 roku ze względu na zły stan infrastruktury przejazdy zostały skrócone do Ostrowa Starego. Oferowano jedną parę pociągów na całej długości eksploatowanego odcinka oraz dodatkowo (choć nie zawsze) na odcinku Ostrowo Stare – Powidz. Przejazd na odcinku Gniezno Wąskotorowe – Powidz trwał około 2 godziny. Ofertę uzupełniały przejazdy zamawiane indywidualnie przez grupy. Stacja Gniezno Wąskotorowe nie była przystosowana do obsługi turystów. Od 2007 roku zostały zawieszony przewozy towarowe i w obecnej chwili nie ma perspektyw do ich wznowienia.

Dotychczasowa realizacja oferty rozmięła się z potrzebami klientów, przez co nie była dla nich atrakcyjna i przynosiła niezadowalające zyski. Częściowa zmiana modelu działalności, komercjalizacja oraz należyta promocja powinny w średnim horyzoncie czasowym pozwolić na wzrost przychodów pozwalających na pokrycie kosztów zmiennych i części kosztów stałych.

Od kwietnia 2016 roku do chwili obecnej Powiat Gnieźnieński w zakresie odbudowy oraz przywrócenia do ruchu Gnieźnieńskiej Kolei Wąskotorowej wykonał następujące działania:

- dokonano diagnozy okresowej linii kolejowej oraz wskazano konieczne do usunięcia usterki na 4-kilometrowym odcinku;
- uporządkowano układ torowy w rejonie stacji Gniezno Wąskotorowe i odkryto zasypane tory;
- zakupiono niezbędne oznakowanie przejazdowe;
- podjęto współpracę z gminami leżącymi na szlaku GKW w zakresie dbałości o linię i przyszłego jej zagospodarowania;
- dokonano naprawy wagonu towarowego;
- zakupiono materiały do naprawy linii kolejowej (podkłady i wkręty);
- wykonano projekt budowlany mijanki kolejowej Jelonek – trwa uzyskiwanie niezbędnych porozumień i zezwoleń;
- zakupiono niezbędny sprzęt do warsztatów;
- trwa okres naprawy wagonu pasażerskiego 3Aw;
- trwa okres naprawy wagonu pasażerskiego Btxh;
- trwają przygotowania do przeglądów 2 lokomotyw Lxd2;
- rozpisano zapytanie w sprawie badań pojazdów szynowych dopuszczających je do ruchu;
- trwa wybór sposobu naprawy linii kolejowej;
- naprawiono dachy i opierzenia na budynku dworca Gniezno Wąskotorowe;
- pozyskano środki na naprawę dachów na budynkach warsztatu i lokomotywni;
- podpisano umowę z Towarzystwem Przyjaciół Kolejki Średzkiej „Bana” na usługi przewoźnika i zarządcy infrastruktury kolejowej.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

Aktualnie, ze względu na zaszczości historyczne i organizacyjne, zarządzanie GWK umiejscowione jest w Starostwie Powiatowym w Gnieźnie, a majątek pozostaje we władaniu Powiatowego Zarządu Geodezji, Kartografii, Katastru i Nieruchomości w Gnieźnie. Zarówno jedna, jak i druga jednostka nie posiadają uprawnień przewoźnika kolejowego, zarządcy infrastruktury kolejowej, a także nie mogą prowadzić działalności gospodarczej.

Optymalną i wypróbowaną formą zarządzania koleją wąskotorową wydaje się być instytucja kultury, gdyż łączy w sobie szereg zalet: możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, bardziej elastyczny mechanizm zarządzania finansami, możliwość rocznego rozliczania czasu pracy, krótszy łańcuch decyzyjny. Aktualnie trwają prace analityczne mające na celu wypracowanie jak najlepszego rozwiązania organizacyjnego.

Najważniejszym celem w perspektywie krótkoterminowej jest niezwłoczne uruchomienie regularnego ruchu kolejowego na określonym odcinku linii GWK. Ze względu na posiadane zaplecze techniczne i postojowe na stacji Gniezno Wąskotorowe konieczne jest rozpoczynanie i kończenie jazd w tym miejscu. Wobec powyższego pierwszy remont infrastruktury będzie się rozpoczynał od kilometra linii 0,000 i kończył w pierwszym możliwym miejscu, np. na Jelonku.

W perspektywie długoterminowej planuje się odtworzenie długiego odcinka linii wraz ze stworzeniem atrakcyjnej oferty dla pasażerów. Warunkiem realizacji celów jest wspólne zaangażowanie interesariuszy, w tym przede wszystkim jednostek samorządu terytorialnego leżących wzdłuż linii kolejowej. Aktualnie są podejmowane rozmowy z przedstawicielami jst w tej sprawie. Decyzja o wspólnej partycypacji w kosztach utrzymania GWK przesądzi w przyszłości o kierunku rozwoju gnieźnieńskiej wąskotorówki.

3.2.2 Parowozownia Gniezno – nowa atrakcja turystyczna na mapie powiatu

O przyszłości Parowozowni Gniezno od kilku lat prowadzona jest publiczna dyskusja. Jedną z ostatnich propozycji jest idea stworzenia w Gnieźnie Narodowego Muzeum Kolejnictwa. O tym pomysłe dyskutowano w kwietniu 2017 roku w Warszawie podczas konferencji, zorganizowanej przez zespół senackiej Komisji Infrastruktury, która została powołana w 2016 roku w celu stworzenia spójnej polityki ochrony dziedzictwa kolejowego na terenie całego kraju.

Na temat ożywienia i przywrócenia pewnych funkcji terenów inwestycyjnych PKP S.A. o powierzchni 25 ha, w tym zabytkowej parowozowni, dyskutowano również podczas tygodniowych warsztatów urbanistycznych Charrette, które odbywały się od 5-9 czerwca 2017 roku. Organizatorem warsztatów było miasto Gniezno. W wyniku prac warsztatowych podzielonych na trzy obszary funkcjonalne została wypracowana koncepcja zagospodarowania bliska pewnym wizjom i oczekiwaniom w realiach ekonomicznych. Ważnym aspektem w wypracowanych wnioskach znalazło się stworzenie ważnych rozwiązań komunikacyjnych, jak piesze przejście między południową i północną częścią miasta poprzez przedłużony i odpowiednio wyprowadzony tunel dworcowy, czy też usytuowanie parkingów na terenach rewitalizowanych dla pasażerów kolei. W samej zabytkowej części ustalono, że mogłaby powstać część muzealna w pierwszej hali wachlarzowej. Druga hala miałaby zostać przeznaczona na działalność komercyjną, z centrum rozrywki i rekreacji, basenami, SPA, hotelami czy centrum konferencyjno-biznesowym. Dopuszczono rozszerzenie części muzealnej, ale pod warunkiem, że zostaną zaangażowane w jej rozwój i dalsze utrzymanie środki pochodzące z budżetu państwa. Stwierdzono,

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

że nawet w okrojonej wersji koncepcja stworzenia muzeum jest nierealna, szczególnie jeśli miałyby ją realizować samorządy.

Na podstawie założeń przyjętych podczas warsztatów Charrette, obecnie jest przygotowywane Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania i Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, co ma dać podstawę do ostatecznego, spójnego zagospodarowania tych terenów.

Abstrahując od planów na przyszłość, od 2010 roku na terenie Parowozowni Gniezno organizowane są Dni Pary – impreza o charakterze turystyczno-historyczno-kolejowym. Impreza ściąga turystów, mieszkańców Gniezna i regionu oraz miłośników kolei. Zazwyczaj towarzyszy jej szereg wystaw, wydarzeń kulturalnych, pociągów specjalnych oraz dodatkowych atrakcji. Wydarzenie jest dofinansowane z budżetu samorządu Powiatu Gnieźnieńskiego.

Ponadto, od 2015 roku obiekt udostępniany jest do zwiedzania przez Gnieźnieńskie Stowarzyszenie Miłośników Kolei, które wynajmuje od PKP S.A. część powierzchni. W 2015 roku zwiedzanie było możliwe w okresie letnim po wcześniejszym umówieniu przez stronę internetową www.parowozowniagniezno.pl. W 2016 roku w okresie lipiec-sierpień parowozownia była otwarta dodatkowo w soboty i niedziele w godzinach 13:00-17:00. W 2017 roku ofertę w okresie lipiec-sierpień poszerzono do 6 dni tygodnia od wtorku do niedzieli, również w godzinach 13:00-17:00.

Parowozownię w 2017 roku odwiedziło kilka tysięcy osób, co było spowodowane kilkoma czynnikami:

- szeroką i ukierunkowaną promocją wśród turystów;
- współpracą z Powiatowym Centrum Informacji Turystycznej;
- współpracą z gnieźnieńskimi jednostkami turystycznymi (m.in. Muzeum Początków Państwa Polskiego, Muzeum Zabytków Kultury Technicznej, Muzeum Archidiecezjalnym);
- wprowadzeniem tzw. „wspólnego biletu” do gnieźnieńskich placówek turystycznych.

Obecnie na wystawie można zobaczyć m.in. lokomotywę 409Da (poddawaną w chwili obecnej remontowi), wyposażenie kolejarzy, materiały archiwalne, tzw. „żywy warsztat”, a w 2017 roku dołączyła ekspozycja nt. wyposażenia dawnej kasy biletowej.

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

CZĘŚĆ V: PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Turystyka była i w dalszym ciągu jest bardzo ważnym elementem rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu. Pod względem infrastruktury noclegowej, gastronomicznej czy muzealnej powiat w sposób szczególny wyróżnia się na mapie regionu. Produktem definiującym w jednoznaczny sposób rolę Gniezna i powiatu jest Szlak Piastowski. Szlak, który od kilku lat za sprawą działań inicjujących ze strony samorządu powiatu gnieźnieńskiego, staje się co raz bardziej rozpoznawalny w kraju. Marka szlaku na nowo została wypełniona odpowiednią treścią i przesłaniem. Rusza również długo oczekiwany proces komercjalizacji szlaku, dzięki czemu Szlak Piastowski jako pierwszy produkt w województwie wielkopolskim ma szansę na zdobycie Złotego Certyfikatu Polskiej Organizacji Turystycznej. Nie ma bardziej markowego i rozpoznawalnego produktu turystycznego, który pozwoliłby na lepszą identyfikację ziemi gnieźnieńskiej i wzbudzającego zainteresowanie przyjazdem. Stąd, priorytetowe potraktowanie Szlaku Piastowskiego w strategii rozwoju turystyki, przekłada się na dużą aktywność powiatu w zakresie organizacji szlaku. W związku z tym, że zadanie to wychodzi poza obszary administracyjne powiatu, stąd zarządzanie szlakiem przekazano w ręce nowo powołanego stowarzyszenia Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”. Takie rozwiązanie pozwoliło również na wdrożenie działań niemożliwych do podjęcia przez samorząd lokalny, a mianowicie uruchomienie działalności tour-operatorzkiej, czyli rozpoczęcie sprzedaży pakietów turystycznych.

Przebudowa szlaku w głównym zarysie już się dokonała, nad bieżącymi modyfikacjami pieczę sprawuje Rada Programowo – Naukowa ds. Szlaku Piastowskiego, na czele której stoi Starosta Gnieźnieński. Najważniejszym działaniem jest aktualnie dalsza organizacja szlaku, współpraca z drugim koordynatorem w celu podejmowania wspólnych działań na szlaku, zaangażowanie branży do bliższej współpracy, zwiększenie budżetu na działania klastra (m.in. poprzez pozyskanie sponsorów szlaku, rozwinięcie działalności gospodarczej) oraz rozwój działalności tour-operatorzkiej.

Zgodnie z przeprowadzonymi w roku 2012 badaniami ruchu turystycznego na szlaku, z których jasno wynikało, że ruch turystyczny ma tendencję wzrostową ze strony rodzin z dziećmi, duża część działań promocyjnych powiatu jest właśnie skierowana do tej grupy odbiorców (m.in.. wydanie i dystrybucja plakatów i książek z serii „Kultura Piastów dla dzieci”, organizacja ogólnopolskich konkursów dla dzieci, wydanie gier turystycznych itp.).

Z perspektywy czasu można śmiało stwierdzić, że przebudowa i organizacja Szlaku Piastowskiego, była i jest trudnym projektem. Główne bariery miały charakter głównie mentalny (*mało kto przecież lubi zmiany*) oraz organizacyjny (współpraca na linii dwóch województw, kilkudziesięciu samorządów oraz kilkudziesięciu obiektów). Do tego warto dodać zmiany w jst spowodowane wyborem nowych władz w roku 2014, co w przypadku budowania wzajemnej współpracy samorządowej miało również niekorzystny wpływ.

Podobnym projektem w realizacji jest Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa. Aby GKW mogła stać się sztandarowym produktem turystyki kolejowej Powiatu Gnieźnieńskiego, jak również i regionu, konieczne jest nawiązanie wymiernej współpracy z samorządami leżącymi na trasie kolejki. Bez partycypacji w realizację tego zadania ze strony innych interesariuszy, trudno będzie przywrócić dawną świetność

III okres sprawozdawczy 2014 - 2017

wąskotorówki. W tym przypadku, również rola lidera spoczywa na samorządzie Powiatu Gnieźnieńskiego.

Warto dodać, że Powiat Gnieźnieński posiada wiele innych walorów turystycznych do uprawiania turystyki aktywnej, zabytki i miejsca atrakcyjne historycznie, tematyczne szlaki turystyczne itd., które również znajdują się w gestii zainteresowania i działania samorządu powiatowego, natomiast nie wpływają one na wyjątkowe postrzeganie powiatu na zewnątrz. Głównym nośnikiem komunikacji powiatu z otoczeniem jest hasło „Tu powstała Polska”, które w oczywisty sposób kreuje markę powiatu jako kolebkę państwa polskiego. Pozostała oferta turystyczna jest natomiast ważna, aby osoby które już zdecydowały się przyjechać do Gniezna, udało się zachęcić do dłuższego pobytu na ziemi gnieźnieńskiej.

Analiza ruchu turystycznego zgromadzonego przez Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej wskazuje, że wyjątkowy pod względem ilości odwiedzin był rok 2016. W roku 2017 wskaźniki ruchu turystycznego są nieco niższe, ale na tle lat wcześniejszych wypadają korzystnie. Oznacza to, że jubileusze i ważne wydarzenia wpływają w znaczący sposób na postrzeganie danego miejsca, dlatego też już teraz warto rozpocząć przygotowania do kolejnych znaczących rocznic.

Analizując z kolei nakłady finansowe na działania w obszarze turystyki i promocji warto zauważyć, że tak znaczących środków unijnych, jakie udało się pozyskać w latach 2007 – 2013, już się nie uda zdobyć, z uwagi na zmianę priorytetów i obszarów interwencji ujętych w Regionalnym Programie Operacyjnym. Powiat Gnieźnieński pozyskuje oczywiście na swoją działalność środki z innych źródeł (jak np. z Narodowego Centrum Kultury, samorządu województwa wielkopolskiego itp.), ale zwykle środki te są dedykowane konkretnym działaniom. Stąd, koniecznym w przyszłości będzie realizowanie większości działań z budżetu Powiatu Gnieźnieńskiego. Dlatego też, działania o charakterze promocyjnym co raz częściej są przenoszone do przestrzeni wirtualnej, zgodnie ze zmieniającymi się trendami. W tym kierunku będą w najbliższej przyszłości zmierzały również działania Powiatu Gnieźnieńskiego.